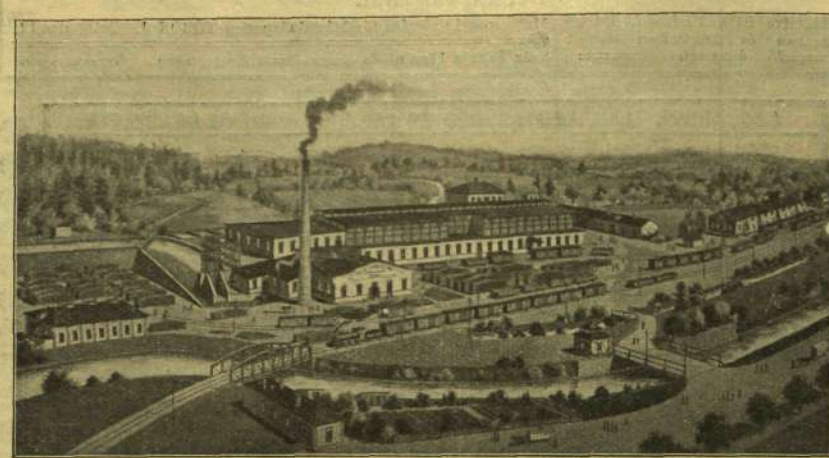
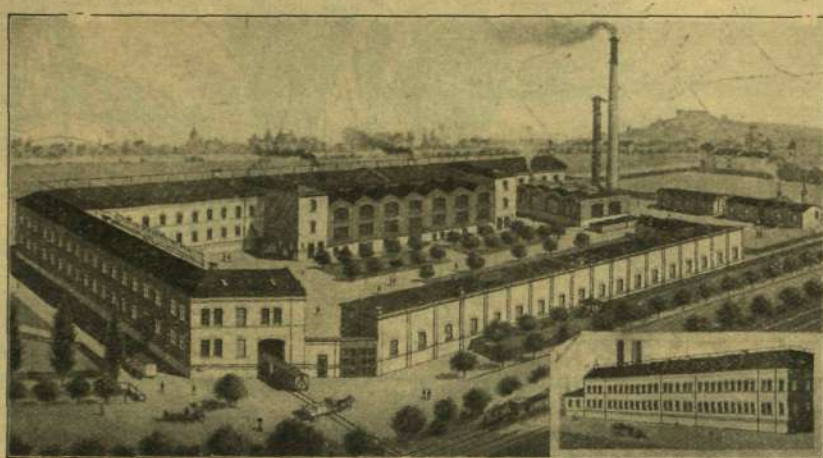

David Károly és Fia dobozgyára.

Doboz-, papíráru- és szab. fémkapocs-gyár Budapesten

Faanyag- és lemezgyár Bikáson (Zólyom-mégye)

Napi gyártás **500,000** doboz, — 150 lóerőre berendezett gép. — 500 munkás.

Szállít évente 200 vagon szürke, barna és fehér lemezt. 500 lóerős gép vízire. 300 lóerős gőzgép. 200 munkás.

Sürgőnyezim: **CAATONAGE** Közp. iroda: Budapest, I., Mészáros-utca 58. Telefon: 41-48. szám.

Legfinomabb **HAOKER-féle**

CHINA-EZÜST

evőeszközök, teljes készletek, gyertyatartók, szivargarnitúrák, jardinierek, kávé-, tea-, mokka- és likőrkészletek stb. **dus választékban**

Rényelmes havi lefizetésre

AUFRECHT és GOLDSCHMIED utóda
ELEK és TÁRSA R.-T.
Budapest, IV., Károly-körút 10.
Képes kincseslájkjegyzék kívánatra ingyen

HALTENBERGER BÉLA

Ruhafestő-, vegytisztító- és gőzmosó-gyára **KASSA**
ruhákat, felöltőket, télikabátokat, mindennemű ruhamezőket a legszébben tisztít és fest. — Gallérok, kézfélék hóféhérre tisztítottak. — Alapítási év 1810.

228. számú brosúra ingyen.

A legtartósabb fedőanyag a **czement tetőcserép**

homok és cementből, mely legjutányosabban a **Dr. Gaspary-féle** gépeken készül.

A **lővedelmesebb homokértékelés** szükséges összes gépeket és formákat falitáglák, ürtömbök padlólapok oszlopok lépcsőfokok, vályuk előállítására készít

Dr. Gaspary & Co.

Ma. kranstádt. Leipzig mellett.
Különleges gépgyár. Kéjük gyárakat meglátogatni.

A MARGIT-CREME a főrangú hölgyek kedvenc szépítő szere, az egész világon el van terjedve. Páratlan hatása szerencsés összehatásában rejlik, a bőr szonálal felvezi és kiváló hatása már pár óra lefolyása alatt észlelhető.
Mivel a **MARGIT-CREME** utánozzák és hamisítják, tessék eredeti védjeggyel lezárt dobozt elfogadni, mert csak ilyen készítményért vállal a készítő mindennemű felelősséget.
A **MARGIT-CREME** arztalmatlan, zsírtalan, vegyíztá készítmény, amely a különösen általános feltételt.
Ára 1 K. Margit-szappan 70 fill. Margit-puder 1'20.
Gyártja Földes Kelemen laboratoriums Aradon. Kapható minden gyógyszerár. illatszer- és drogaszletben.

TÖRLEY TALISMAN CASINO-RESERVÉ

A legjobb és legolcsóbb hajfestőszer a **Czerny-féle Tanningene** hetekig eltar. soha nem fog. Ára 5 korona. Levelczm. - Wien, XVIII., Karl Ludwigstr. 4. Raktár I., Maximilianstrasse 9.

Szépsége sokkal tovább tart, ha állandóan **Czerny-féle keleti Rózsatejet** használ. Az ára 2 kor. A hozzávaló Balsamszappan 60 fillér.

A Czerny-féle Osan a legjobb a fogaknak és a szájnak. Osan-szájvíz 1 korona 80 fillér. Osan fogpor 90 fillér. — Kapható gyógyszerárakban, drogeriákban és illatszerárakban.

KÖHÖGÉS

rekedség és hurutos bántalmak ellen használjon valódi

Réthy-féle pemetefüccukorkát

Ára 60 fillér.

Gyógyszertárakban és drogeriákban kapható.

Réthy névre ügyelni tessék.

ALAPITVA 1865.
HECKENAST GUSZTAV ZONGORATERMEI
Bpest, csakis Gizella-tér 2.
IBACH-ZONGORÁK egyedi ill. kópizetelt.
Telefon.
IBACH-zongorát játsszanak és ajánlanak: Backhaus, Dohnányi, Pugnol, Alloe Ripper, Sauer, Stefaniay stb.

"FAMOS"

legjobb és legolcsóbb uti palaczk vadászoknak, turistáknak, betegeknek stb. különösen alkalmas! — "FAMOS" legújabb palaczk italok hidegen vagy melegen tartására! — Hideget hidegen, meleget melegen tart 24 órán át minden előkészület nélkül! Legfinomabb műbőr burkolattal, szolid és tartós kivitelben, lecsavarható kupakkal, mely ivópohárnak használható.
Árak: 1/4 liter 8 korona, 1/2 liter 10 korona, 1 liter 18 korona.
Főraktár

Keleti J. orvosi műszer és betegpolási cikkek gyára
Bpest, IV/2., Koronaherceg-u. 17/1.

VASÁRNAPI UJSÁG

7. SZ. 1911. (58. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. BUDAPEST, FEBRUÁR 12.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Egyes szám ára 40 fillér. Előfizetési feltételek: Egész évre — 20 korona. A "Világkronika"-val felfutva — 10 korona. negyedévenként 1 koronával több. Negyedévre — 5 korona. Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott vitelláj is csatolandó.

RAFFAEL FRESKÓI NÉGYSZÁZ ÉVESEK.

JANUÁR HAVÁBAN érdekes ünnepségnek volt színhelye az örök város: Raffael egyik nagy alkotásának, a Segnatura terem freskóinak négyszázévesztendő jubileumát ünnepelték. Az ünnepélyt a «Congregazione degli Virtuosi», a világnak legrégebb művészeti egyesülete rendezte a Pantheonban, hol egy szép renaissance-

kori oltár mellett nyugszanak a nagy festő földi maradványai. A sírját jelölő igénytelen márványtábla fölé bronzból készült babérszorút helyeztek el s nem hiányzott az ünnepi beszéd sem, mely egyrészt lelkes szavakkal emlékezett meg az évforduló jelentőségéről, másrészt büszkén hivatkozott arra, hogy Raffael mintegy új feltámadását éli napjainkban, midőn a präraffaeliták harczi lármája már régen elhangzott és jelszavaikat az ő saját fejlődésük

hazudtolta meg leginkább, midőn viszont Raffael művészete újra lelkes és komoly méltánylókra talált.
A Stanza della Segnatura kifestése első műve volt Rómában Raffaelnak; 1508-ban telepedett itt meg, II. Julius meghívását alighanem honfirtásra és rokona Bramante, a nagy építőmester eszközölte ki számára. A boltíves terem, melynek dekorálását reá bízták, a pápai palota V. Miklós építette részének emeletén van és

AZ ATHÉNI ISKOLA.

RAFFAEL FRESKÓI A VATIKÁN SEGNATURA TERMÉBEN.

nevét onnét nyerte, hogy későbbi időben itt látták el a pápai bullákat signatúrával, azaz pecséttel. Diszítésével már Peruzzi, Perugino és Soddoma foglalkoztak, mielőtt Raffael a megbízást megkapta, munkájukból azonban ez csak a menyezetfestés egyes ornamentális részeit hagyta meg s azokba illesztette a saját medaillonalakú figurális tárgyú képeit. Ezeknek alakjai a felirások szerint is a Philosophiát, Theológiát, Justitiát és a Poesist jelképezik, úgy, hogy mintegy bevezetésül avagy összefoglalásul szolgáljanak a terem négy falára festett képekhez, melyek ugyanezeket a témákat ábrázolják, csak hogy nagy területen és nagy kompozitív keretben. Míg a mennyezet képein alig egy-két alak szép, arányos mozdulatainak bája gyönyörködött, a falképeken nagy tömegek szép és nyugodt elhelyezése van megoldva.

Az úgynevezett Disputa, melyről Vasari nyomán hosszú ideig azt hitték, hogy vallási vita képe, a szentháromság köré seregülő égi és földi lények csoportját ábrázolja, az úgynevezett Athéni iskola egy hatalmas csarnokban összegyűlt filozófusok és tudósok tömegét, a Parnassus az Apolló köré gyülekező muzsák és költők társaságát.

Az a feladat, melynek megoldását Raffael e képeiben maga elé tűzte, elsősorban csakis művészeti volt: az, hogy kellemes, a szemet gyönyörködtető alkotásokkal díszítse a terem falait. Épen azért, ha meg akarjuk őket érteni, elsősorban nem az kell, hogy érdekeljen minket, hogy az egyes alakok kit is ábrázolnak tulajdonképpen, hogy e képek micsoda gondolatokat akarnak kifejezni, hanem az, hogy mennyire és miért gyönyörködünk a csoportok elosztásán, a vonalak szépségén, a tér mesteri kihasználásán. Ne a képek értelmét keressük, hanem a részletek nyújtotta művészi megoldásokat s az egyes képek egyszerű összbeművészt.

Figyeljük meg, hogy milyen ritmikusan, milyen lendülettel vezetnek a Parnassus csoportjának vonalait a kép középpontjához, hogy mennyire egygyé vannak kapcsolva az egyes alakok egymással egy kézmozdulat, egy visszatérés vagy egy lehajlás által. Figyeljük meg azt, hogy az egyes csoportok mozgalmasságát mily arányosan egyensúlyozza más csoportok nyugalma. Hogy e nagy freskókon elhelyezett tömegek harmonikus szépsége szembeötlőbb legyen, idezzünk emlékeztünkbe a trecento, a quattrocento korából, sőt még magának Raffaelnek kora ifjúságából egy-egy olyan képet, melyen egy esemény keretében sok alak találkozik. A trecento képen egymás mellé préselt, mereven álló élettelen alakok láthatók, vonalharmóniának semmi, tömegelosztásnak meg csak némi

nyoma van rajtuk. Szépségük egészen másban rejlik: a vallásos hangulat monumentalitásában. A quattrocento képeim már sok természetes élet és báj ömlik el, de e kor élettelenesen feltörekvő realizmusát elsősorban az elbeszélés öröme köti le, e kor festőit szerkezeti problémák még nem igen foglalkoztatják, bámulatos részleteket adnak, de ezeket viszont oly túlaradó tömegben, hogy nagy, nyugodt egységek nem jöhetnek létre. Így születnek meg azután azok a bámulatos hűséggel festett s a mellett olyannyira naiv képek, melyekről emberek, állatok, természeti furcsaságok egyvelege néz reánk. Az ünnepélyes s a mellett egyszerű szépség keresését csak a cinquecento kora hozza meg. Ezt a fejlődést részben Raffael művészetének kialakulása is mutatja. Kora ifjúságának képein még nem tudott az alakok urává válni, többet ábrázolt, többet sorolt fel mint később s a mit ábrázolt, még nem tudta úgy összefűzni, mint római korszakában. Még azon a híres képén is, melyet Rómába való meghívására előtt festett 1507-ben Krisztus sirbatételéről, meglehetősen zűrzavar uralkodik a kép alsó részeinek vonalaiban, s az ábrázolás két össze nem függő csoportra szakad.

Ezzel szemben a Stanza della Segnatura képei mily nyugodt, derült harmóniát, mily vonalrhythmust, mily egységes compositiót mutatnak. E műveiben találta meg először és végérvényesen Raffael maga magát, ezekben már nem mások követője, mások befolyásoltja, hanem egy új nagy és egyéni kifejezőmód megalkotója. Ha helylyel-közzel talán idegen befolyás emléke látható is még, az is szervesen simul belé az egész stílusába. Figyeljük csak meg, hogy mily szétválaszthatatlan egésszé olvad össze az Athéni iskolán az architektúra az alakok csoportjával. Kisérjük meg egy papírlappal beföldni a kép felső részét: az előbb még tagolt, könnyen áttekinthető csoportozat érthetetlen, át nem tekinthető zavaros tömeggé válik. Ekkor aztán mihamarabb rájövünk, hogy e kép tagozódását nemcsak a vízszintes lépcsőzet adja meg, hanem a függőleges szelős oszlopok is, melyek levezetik szemünket az előtérben elhelyezett jobb és baloldali csoportokhoz. Ráfogunk jönni arra is, hogy a kép középpontján álló két alak, Platon és Aristoteles mért látszanak főalakoknak, noha a távlat miatt a legkisebbek. Mert nemcsak az előtérben maradt maradt vonala vezet hozzájuk, de a mögöttük ívelt bolthajtás is és az abból kivillanó fény feltűnően kiemeli őket a két oldalsó csoportnak bennük érintkező tömegéből. Vagy figyeljük meg azt, hogy mily indokoltan tagozódik a nagyobb egységeken belül egy-egy csoportozat. Ugyanazon módon mint Leonardo Urvacsoráján, hol az alakokat egy esemény

nyomán támadt különböző lelki motívumok fűzik össze. Így van ez az Athéni iskolán is, például az előtér jobboldali csoportján az úgynevezett geometereknél, hol a figyelés, kérdés, magyarázás és a magyarázat továbbadásának burkába van a csoport öltözve. E pszichológiai összekapcsolás mellett nem hiányoznak azután a pusztán formális megoldások sem, melyek nem kevésbé szépek: a jobboldalon álló, magányos sötét köpenybe burkolt alak, valamint a baloldali fehér kontósú, egyenes, nyugodt vonalaival kiemeli, de viszont egy nyugodt akkordban kicsengeni hagyja az alattuk nyüzsgő csoportok lágyhajlású görbe vonalait. Nem utolsó előnye aztán e képnek az architektonikus résznek fenkölt, nemes szépsége sem. Ez a kupolacsarnok mily távol áll a kora renaissance naiv, sokszor még szögletes, még gyakrabban túlpompás háttereitől!

Nemcsak Raffael művészetének kifejlődésében határkövek a freskók, de a nagystylusu decorativ festészet történetében is, mert a renaissance tetőpontjának, derűlten gyönyörködő lelkének, az elvont harmoniák keresésének, ezen kor l'art pour l'art-jának első nagy alkotásai. Ezt a nyugodt stílust azután még tovább fejlesztette Raffael, s különösen Michelangelo hatása alatt némi drámai elemmel is vegyítette. De élete végén ismét visszatért nyugodt harmonikus felfogásokhoz akkor, midőn legelőször becsült decoratív alkotásait, a szőnyegkartonokat megalkotta.

Ennek a nyugodt, általánosító s elsősorban csakis formai szépségeket kereső stílusnak nagy hatása volt az utókor festészetére. A mit gondolkodás és elvonás útján a festési mód jellemző tulajdonságainak ismertek fel, azt a történelmi festészet korában megtették a festészet megszeghetetlen törvényének. Csak hogy a kis epigonok, kik a maguk szeméi helyett halottak szemével nézték a világot, nagyon kevés tartalmat tudtak e formákba önteni. S midőn ezeket a mult század népe meguntta s az új formai megoldásokat kereső új művészeti élet szűknek tartotta e korlátokat, az epigonok ellen intézett heves támadásokból bőven kijutott Raffaelnek is. De most, midőn a harez már meglehetősen elesenededett, a római ünnepély szónoka, Galli etalálta a valóságot, hogy magának Raffaelnek e harez nem sokat ártott. Kétségtelen az, hogy az ő festészetének mai napon ninesen meg az a kizárólagos abszolút elsőbbsége, melyet az akadémikus művészet kora neki mindenkiel szemben juttatni akart, mert halála óta végtelen sok új és nagy értéket termelt a művészet, de viszont az is bizonyos, hogy művésze a festészet történetének egyik tetőpontját jelenti.

Farkas Zoltán.

LEJÁRT ISTENEK.*

A múzeumban járdogálok,
Mélán merengve tétova,
S virrad előttem más világok
Sötét álomba tért kora:
Mi ezredévek óta tűnt le,
Kietlen porba veszve rég,
Gonddal kiásva, összegyűjtve,
Itt szépen sorba rendezék.

Minő sok lim-lom, ócskaság itt!
Édények, esontok, fegyverek.
Az ódon illat szinte kábít,
A mint mellettük elmegyek;
De úgy minek sem köt varázsa,
Tekintetem hol áthalad,
Mint egy szögletnek, hol bezárva
Kopott bálványok állanak.

Esetlen bábok hosszú sorja,
Mesék honából jött csodák,
Szokatlan színek, furcsa forma.
A mint a népek álmodák:
Egyiknél jóság ül a szemben,
S mint egy sohajtás, oly szelíd
Másiknak arca vad, kegyetlen,
Mit bosszúvágyó tűz hevít.

S oh, mily hatalmas voltak egykor
E bálványképek valaha,
Hol síkjain a szent Ganges foly,
Vagy szomjan ég a Szahara.
Az ő lakásuk volt a szent hely,
Hír és dicsőség temploma,
Minden jót, drágát nékik szentelt,
Ki sírni, kérti ment oda.

Ha pitymallott a lány szerelme,
De a legény nem látta meg:
Eléjük roskadt, térdepelve,
Hogy búját könnyel váltsa meg.
Leventék hogyha harezba mentek,
S anyaszív értők hogyha félt:
Az is, ez is mind ott esengett
Szerencséért, meg vigasztért.

És ím, e szörnyű nagy hatalmak
Mivé levének most, mivé!
Vége imának, vége dálnak,
Nem száll feljök senkié!
Börtönbe zárva, romladozva,
Bús szegyzemre vannak itt,
S nincs oly erő, mely visszahozza
A mult idők szép napjait!

Szegény bálványok, szánni tudlak,
Bár sorsotok nem ritka'om!
Hány társatok van itt korunknak
Hangos vásári színpadán!
Bálványok ők is most, de annak,
Mint nektek, szintúgy vége lesz.
Ha az idők majd elsuhanak,
S hír és dicsőség éjbe vesz.

Szegény bálványok, sutba vágott,
Lejárt, számandó istenek,
A végzetet ne sirassatok:
Ezen segíteni nem lehet!
Hiába itt már zúgolódnai:
Törvény volt s lézen mindig az,
Hogy elmúlik, mi nem valódi,
S az él tovább csak, mi igaz.

Pásztortűz-csillag ellobog, lám,
Rövid egy nyári éj alatt,
De a sok csillag az ég boltján
Idők végéig ott marad.
Mennyi bálványok híre sincsen:
Lomtárba ment, vagy szétörtött,
De változatlan él az Isten,
Az egy, valódi és örök!

Jakab Ödön.

RAFFAEL FRESKÓI A VATIKÁN SEGNATURA TERMÉBEN. — A PARNASSZUS.

VÁZLATOK.

Alkonyat.

Hosszú mély utca fölött
Ömlik az alkony vérpirosan.
Az égen — kikötött
Felhősárkányok lengnek pajkosan.
Alattok nagy házak, sötéten,
Mogorva falak, fényes ablakok;
Lenn, a homályos utcafenéken
Némán mozognak fekete alakok.
Elnézem a pornak, füstnek
E szürke távlatát,
S a messze utca-végnek
Vakítón lángoló, szikrázó
Legvégső ablakát...
(1895.)

Megjűlás.

Ha túl vagy már a szép delen,
Alakod mása megjelen.
Hol itt látod meg, hol amott, —
Fején tulajdon kalapod,
Járása ifjabb magadé,
S ámulsz: vajjon nem te vagy-e?
E látomás idők jele:
Fogytán van élted kenyeré;
Már tőled a kor mit se vár,
Uj fát növelt helyedbe már;
Még élsz s már új lényedre igézett
A kifogyhatatlan bőles tenyészet;
A földalatti állomásig
Nyugton mehetsz, — küzd már a másik.
(1909.)

Faustus halála.

— Óh, lassan fussatok, új lovai! —
Sohajta Faustus, révén a halálnak.
De éjfél volt az óra, szavai
Döngő szirtekként tornyokról leválnak
És lezúdulnak. És egy fényes élet,
Ragyogó ész megint az ördögé lett.
(1910.)

Zempléni Árpád.

A BARDÓCZI ZUG KALANDORAL.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta RÁKOSI VIKTOR.

VII. FEJEZET.

Tábor a Tisza partján.

A természet kegyetlen, hideg telet bocsátott a szabadságért küzdő Magyarországra. Öreg emberek, a kik hosszú időkre emlékeznek vissza, azt mondják, hogy azóta se volt oly szigorú télünk.

De volt két pontja az országnak, a honnan melegség áradt szét a tagokba. Windischgrätz herceg Pesten: ez élesztette a harag tűzét. Kossuth Debreczenben: ez élesztette a lelkesedést. A kettő között ott feküdt az áldott magyar Tisza, mely gátat vetett az ellenség előnyomulása elé és sűrű függönyként megakadályozta őt a látásban.

E jótékony függöny mögött szedte össze magát a nemzet élet-halál harcra.

A Tisza akkor nem volt az a megszabályozott, civilizált, engedelmes folyó, a mi ma. Akkor még terjedésének nem vetett gátat a tudomány s szilaj kedve szerint nyújtózkodhatott ki az alföldi rónán. Partjain a mértföldekre terjedő nádasoknak rejtelmes világa terült. Biztos rejtékhelye a jóbarátnak, gyilkos elnyelője az idegennek.

Windischgrätz herceg úgy rendezkedett be Pesten, mintha már az egész országot leigázta volna. Az új hivatalnoki kar kinevezésén és szervezésén törte a fejét, azt hívén, hogy Pest elfoglalásával meg van bénítva az egész ország és fölhagy az ellenállással. Elfejtette, hogy Buda és Pest akkor még se feje, se szive nem

volt az országnak. Nem tudta, hogy a nemzetet abból a híres debreczeni templomból igazgatták, melynek két tornya, mint a nép imádságra emelt két keze nyúlt az ég felé és nem tudta, hogy a tiszai mocsarak világából fölszálló párázat mögött magyar seregek gyülekeznek.

A híres veressapkás 9-ik zászlóalj Czibakháza fekküdt. A forradalom első tíz zászlóalját tudvalevőleg önkéntes toborzás útján szervezték. A miből az következnek, hogy Magyarország intelligens fiatalága, mely tudta és megértette, hogy miért kell fegyvert fogni, leginkább ezekben a zászlóaljokban volt található. Ezek közül tudvalevőleg legnagyobb hirnővre tett szert a 3-ik és 9-ik zászlóalj. Valósággal olyan szerepet játszottak a forradalomban, mint annak idején a napoleoni gárda. Rettenthetetlenség, hősiesség jellemezte őket. A hol lehetetlenség megvalósításáról volt szó, ott csak rájuk kellett hivatkozni. Mikor a Tisza mellé fölkerültek, már akkor a délvidéki háborút végigküzdött, vén katonák voltak; hej, sok jó bajtársuk aludta már örök álmait odalent az alibunári posványok között.

Mikor a 9-ik zászlóalj Kassán toborzották, a bardóczi zug falvaiból egyszerre negyvenöt legény jelentkezett Bardóczy Jónak és Tardy Leónak vezetésére. Az első egy kis-bardóczi birtokosnak, a második egy pribóczy földesúrnak a fia volt. A többiek fiatal tanítók és jegyzőségek, kis urak gyerekei, és bocskoros nemesi családból származó parasztlányok voltak. Kedvezmény gyanánt csak azt kérték, hogy a bardóczi fiúk mind egy században együtt szolgálhassanak s hogy a zászlóalj lobogójának őrizését és hordozását ő reájuk bízzák. Volt is erre a föladatra egy kiszemelt emberük, Morkolábnak, a pribóczyi eklésia kúratorának öl-

* A Kisfaludy-Társaság február 5-iki ünnepélyes közgyűlésén felolvasott költemény.

magas, bikaerejű fia, Morkoláb Péter. Kérésüket teljesítették.

A bardóczyak a zászlóalj 4-ik századát alkoták. Kapitányukat Sirokinak hívták s egy a császáriaktól átlépett, lelkes magyar ember volt. Mikor a Tisza mellé felvonultak, Tardy Leó már főhadnagy, Bardóczy Jób pedig hadnagy rangot viselt. Nem annyira tisztjei, mint inkább barátai, testvérei voltak katonáiknak. A zászlóalj úgy élt együtt, mint egy nagy család. Mindenki tudott mindenkiről minden adatot. Tökéletes kommunizmusban éltek, anyagiilag, erkölcsileg egyaránt. Elemőzsiát és dicsőséget egyformán megosztottak egymással. Nem irigyelték egymás dicsőségét, sőt büszkéek voltak rá, mert úgy érezték, hogy annak fényében az egész zászlóalj sütkérezik. Áldás reájuk, mert dicső eredményt értek el: halhatatlanná tették a 9-ik zászlóaljat s a magyar katonai hírnevét.

Tardynak és Bardóczynak hűséges bajtársa, a ki nélkül el se lehetett őket képzelni, a kis Spitkó volt, a pribóczy harangozóknak legidősebb fia, régi magyar családi nevén Sipeky, de a kit csöpp természeténél fogva a zászlóaljban csak Morzsának hívták. Agyafurtt, jókedvű kis legény, a ki a 4-ik század tisztjeinek a konyháját vezette, egyenruha-pucolásától gondoskodott s általában minden szükségességekkel ellátta őket. A csöpp honvéd különösen megható ragaszkodással viseltetett az óriási zászlótartó, Morkoláb iránt, a ki a jarkováci éjjeli harcban (a hol a honvédek egy ingben, meztelán veredtek fél éjszaka át) megmentette Morzsa életét. Ez alkalommal Morkoláb a zászlórúddal öt vörösköppönyeges szerecsánt vert agyon s hősiességéért ezüst vitézségi érmet kapott Damjanichtól. Morzsa pedig könnyes szemekkel megfogadta, hogy úgy gondját fogja neki viselni, mint az édesanyja. Morzsa hűségesen megtartotta fogadását s a maga szájától elvonta a falatokat, csakhogy a hatalmas természetű és megfélelő étvágyú Morkolábot táplálhassa, azt vetén okul, hogy a zászlótartónak jobban kell táplálkoznia, mint egy közönséges katonának, mert rá van bízva a zászlóalj legdrágább kincse.

Czibakházán nem lett volna rossz a katonák élete, ha magában a jómódú faluban lakhattak volna. De odakint a Tisza vonalat őrizni, félig befagyva a mocsarak közé, kutyamesterség volt.

A faluban volt még egy szakasz huszár is, még pedig a régi huszárezredek egyikéből. Ezek voltak legendás alakjai a forradalomnak, a kik habozás nélkül a magyar zászló alá állottak s magvát alkották a hadseregnek. Akkor már nóta is keringett az országban a csehországi huszárokról, a kik minden poklokon keresztül törtette, hazasiettek a veszedelemben levő nemzet védelmére... Ezek a háromkapitulációs vén lovaskatonák büszkéek is voltak huszár voltukra s ugyancsak lenézték a gyalogosokat, a kiket pocsótakerülőknak hívták. A veressapkás honvédekkel is csúfolkodtak egy kicsit, de azért nagyon respektálták ezeket a tejelesszajú diákgerekeket, a kik a horvátokkal és rácokkal szemben oly kitűnően megállották a sarat.

Valamelyik téli estén (ez már a kápolnai csata után történt) nagy szaladgálás támadt Czibakházán. Híre járt, hogy Damjanich őrnagy jön, egyenesen Debreczenből s alaposan megmustrálja a zászlóaljat. Damjanichot most már jó idő óta nem látták s azért lázasan igyekeztek magukat rendbeszedni, hogy öreg apáink szemei semmi kivetni valót ne találjanak. Tudták ugyan, hogy Damjanich nem a fényes gombokra és a jól kipucolt bakkancsra veti a fősúlyt, a mi háborús időkben számárság is lett

Királyfői károly festménye.
ZEMPLENYI ÁRPÁD, A KISFALUDY-TÁRSASÁG ÚJ TAGJA.

volna, de azt is tudták, hogy azért nagy örömet szereznek neki, ha *fiat* szemrevaló legények. Nosza támadt nagy tisztálkodás a zászlóaljban. Az uniformisokat rendbeszedték, fegyvereket megpucolták és a honvédek szerető gondnal végignézték egymást, hogy sehol, semmiféle zsinór ne fityegjen. Vitéz József őrmestert pedig megbízták, hogy azonnal fogjon hozzá és egy külön bogrács csirkeparipikást főzzön Damjanichnak. Ez volt ugyanis az öregnek a legkedvesebb eledele.

Damjanich megjött, a tisztokkal megvacsorált, reggelre hadiszemlét rendelt, s mivel a hosszú szekérúttól nagyon kifáradt, mindjárt le is pihent. A tisztok maguk maradtak.

A Debreczenből hozott hírek jók is voltak, meg rosak is voltak. Damjanich elmondott tisztjeinek röviden mindent, azt, hogy hozott egy tarisznya kitüntetését és előléptetését és azt se titkolta, hogy a világon semmiféle hatalom nem mozdul a magyar nemzet segítségére, ellenben, úgy látszik, hogy az orosz czár szövettséget fog kötni Ausztriával és rengeteg kozák sereget gyűjt, a melylyel be fog törni Magyarországra.

A tisztok elhatározták, hogy a zászlóaljat azonnal tanácskozára hívják össze. Ez egy bevett szokásuk volt, az ilyen gyűléseken a zászlóalj ügyeit szokták megbeszélni. Ilyenkor jelölték ki azokat, a kik kitüntetésre vagy előléptetésre tettek érdemet. Minden század egy ör-

Dr. Látrányi Sándor, az egri irgalmas kórház főorvosa, a ki az epilepszia elleni gyógymódot feltalálta.

mestert, egy káplárt és egy közlegényt küldött ezekre a gyűlésekre. S itt szokták megjelölni azokat az alakokat is, a kik különböző rossz tulajdonságaiknál fogva nem méltók arra, hogy a zászlóaljban szolgáljanak.

A mai gyűlésen Siroki kapitány elnökölt, a ki, mikor a küldöttek mind együtt voltak, így szólt:

— Fiaim! Damjanich megjött Debreczenből és két tarisznyát hozott magával. Az egyikben hozta a kormánytól a kitüntetések, a másikban a kinevezéseket. Minden század beterveztette már azokat, a kik erre érdemesek. Nincs-e valakinek ehhez valami előterjesztése?

Szabó káplár a harmadik századból előlépett: — A század engem fölterjesztett hadnagynak. Ha ez azt jelenti, hogy áthelyeznek más zászlóaljhoz, akkor nem fogadom el, ha maradhatok a 9-ik zászlóaljnál, akkor elfogadom.

Egymásután többen előléptek és hasonlóképpen nyilatkoztak. Ez volt az állandó baj a zászlóaljnál, senki sem akart innen elmenni. Arra a veres sapkára büszkébbek voltak, mint bármilyen tiszt kinevezésre. Morkoláb, a zászlótartó is szóra jelentkezett:

— Tisztelt gyülekezet, úgy tudom, hogy Sipeky, vagyis Morzsa barátunk káplárrá van kijelölve. Az ő nevében kijelentem, hogy nem fogadja el. Ő katona, szakács, tisztiszolga, szóval minden és nem ér rá a káplári teendőkre.

Valaki közbekiáltott:

— Hol van a kölyök, hát ő maga nem tud beszélni?

— Valami sebet kapott és hogy teljesen meggyógyuljon, tíz napi szabadsággal hazament Sáros vármegyébe. Talán ma vagy holnap már itthon lesz.

Egy vén káplár, valami régi császári katona, a ki véletlenül került a zászlóaljba, előlépett, feszesen szalutált, azután zsinórhoz eresztette a két kezét és így szólt:

— Tiszturak, ne engedjék széttúlni a mi dicső veressapkás zászlóaljunkat. Már egy csomó derék fiút elvittek tisztnek máshová és valahányszor az őrnagy úr megjön Debreczenből, mindig újabb embereket vesznek el tőlünk. Pedig a regruták nem pótolják az eltávozottakat. Tessék kimondani, hogy bectelen ember, a ki itt hagyja a zászlóaljat. Mi lesz az országgal, ha egyszer megtörténik, ne adja az Isten, hogy a veressapkások hátat fordítanak az ellenségnek? Felbomlik az egész hadsereg, meghal a magyar dicsőség. Még a cigány is egészen más ember lesz, ha mi köztünk szolgál. Pedig az istenadta sátor alatt született és ürgehúson nőtt fel. Az Isten áldja meg a tiszturakat, tudják meg, hogy így gondolkozik az egész zászlóalj, mint én. Ha én nem akarok tiszt lenni, hát engem az Atyaúrsten sem kényseríthet rá...

A tisztok meghatottan hallgatták a kicsereztetett bőrű, öreg katona könyörgését. Ez a rövid kis beszéd egy csudálatos világba engedett bepillantást. Micsoda áldozatot hoztak ezek az emberek, a kiknek cserébe minden öröme abból a szűkkörű dicsőségből állott, melyet egy zászlóalj elismerése képezett. Siroki kapitányt annyira elragadta a káplár fölindulása, hogy elkezdte döngölni az asztalt s erős hangon, mintha az ágyúdörgést kellene túlkialtania, így szólt:

— Úgy lesz, fiaim! Ha már meghalunk a hazáért, engedjék meg nekünk, hogy a magunk gusztsusa szerint haljunk meg, olyan környezetben, a milyen nekünk tetszik. Az én koporsómon se lesz generális csákó, ha majd a temetőbe visznek. De igenis meg előttem száz meg száz cserepár, a kiket a 9-ik zászlóalj segít

ségével magam előtt küldök a másvilágra, hogy az a eszmémet pucolják és a talpamat varkadják...

— Éljen a kapitány! — ridoztak a katonák s fanatikus láng villogott elő a szemükből.

A gyűlés ezzel véget ért.

(Folytatása következik.)

GOETHE ÉS CARLYLE LEVELEZÉSÉBŐL.

Ez évi február hó 5-én múlt harmincz esztendeje annak, hogy a kis Chelseaben örök álomra hunyta szemeit Thome Carlyle, a XIX. század egyik legkimagaslóbb szellemóriása, Goethe bizalmas barátja, — a franczi forradalom és Nagy Frigyes korának kiváló történetírója. — Az angol irodalom eme nagy évfordulója alkalmából aktualisnak tartjuk néhány, irodalmunkban teljesen ismeretlen levelet Goethe

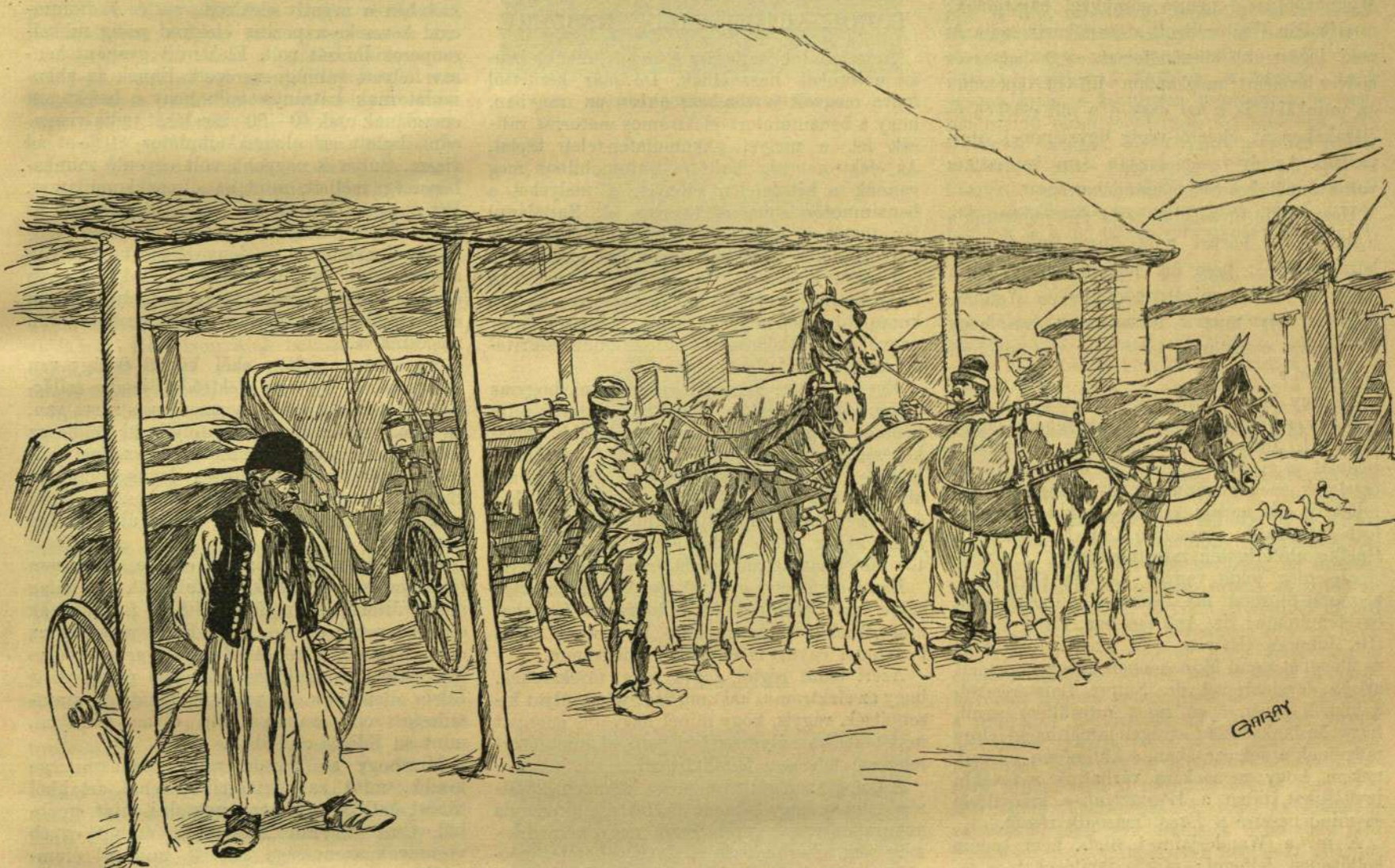
és bármikor legyen is az feltalálható. Az ön eszméért a modern költészeti irány terén, melyek hivatva vannak a nemzetek közötti szabadabb összeköttetést előmozdítani: szintén köszönetet kell mondanom önnek. Költeményeinek abban a szép új kiadásában a «Helena»-t szintén nem mulasztottam el elolvasni; egy fényes misztikus vízió az, annak klasszikus komolyságával és gót ragyogásával. De el kell azt olvasnom újra meg újra, mielőtt annak minden irányú jelentősége világos lesz előttem.

Elég szives ön tudakozódnia az én korábbi életem felől. Minő készséggel beszélnek önnek arról: mily gyakorta óhajtottam feltárni ön előtt életem egész történetét! Valóban, az ön művei egy tükör voltak előttem; az ön bölcsessége önkéntelenül is útbaigazított engemet s a léleknek oly békeje és jóléte szállt meg a távolból! Mert én Hitetlen voltam egykor s nem egyedül a vallás terén; elkiseredett, nyomorult, csaknem a kétségbeesésbe hajtvá,

ezuttal Carlyle számára tartalmazott egy-két kellemes meglepetést.

«Körülbelül mostanában, — értesíti Goethe, — egy másik csomag megy Önhöz, Hamburgon át. Ebben van a műveimnek második része, melyben ugyan ön semmi újat nem fog találni, de a melylyel fel óhajtom frissíteni a régi barátságot. Továbbá a «Kunst und Alterthum» öt kötete is, melynek önnél levő példánya valószínűleg nem teljes, — épúgy mint a VI. kötet első része. — Mit szól Tassónak a *Des Voeux* által készített angol fordításához? Ez pontosan feltünteti egy eredetinek a fordításához való helyzetét, mely legvilágosabban mutatja nemzetnek nemzethez való viszonyát s a melyet különösképen meg kell ismernünk és becsülnünk egy erős, hatalmas és egyetemes világ-irodalom szempontjából.

Legyen oly jó, adja át kedves feleségének, legszívesebb üdvözlétem mellett, a hozzá címzett csomagocskákat; küldök egyúttal hat medail-

FOGADÓ UDVARA. — Garay Ákos rajza.

és Carlyle meghitt barátjának idejéből, — melyeknek őszinte, keresetlen soriba a két zseniális férfiú egyéniségének minden jellemző vonása feltalálható.

Mikor már barátságuk teljesen megszilárdult: 1827. év augusztus havában Goethe egy értékes és ritkaság-számba menő nyakdiszt küldött ajándékba Weimarból Jane Welsh-nek, Carlyle feleségének. Pompás vert *vas*-ból való volt ez a nyakdiszt, a melynek viselése a német úrnőknél a jéni ütközet után volt nagy divatban. Norton feljegyzése szerint erre a nyakdiszre egy függő volt ráerősítve, melynek arany foglalatában a Goethe arcképe volt színes üvege metszve. Ezt az érdekes ajándékot Carlyle Edinburgból írott szép levélben köszönte meg Goethének 1827 augusztus 20-án.

«Semmiféle királyi ajándék nem szerethetett volna nekünk nagyobb örömet, — írja Carlyle, — mint az öné. Most már el lehet mondanunk, hogy ez a kis dolgozó-szoba önnel van tele. Az az elnézés, az a szíveség, melylyel ön a német irodalom érdekében vezetett munkálkodásom iránt viseltetik, nem vezethet engem a hiúságok tévútján, hanem új törekvésekre bátorít elsajátítani azt, a mi szép és igaz, bárhol

úgy hogy a *Faust* féltelen pályafutása látszott előttem az egyedüli üdvözlésnek az emberi élet számára s az ő szenvedélyes «Fluch vor allen der Geduld!» (*Faust*, I. rész, 4. jelenet) szavai igazán a szívem legbensejéből voltak mondva.

Ámde most, Istennek hála, mindez másként van: a külső körülmények változása nélkül, tisztán csak az önről reám aradt új világosság által, új gondolatokat nyertem. És most boldogabb előjelek közt, vidáman tekinthetek előre, egy életet az irodalom terén tölteni el, keveset remélve és keveset félve a világtól, megtanulva azt, hogy a mit egykor boldogságnak neveztem, az nemesak hogy el nem érhető a földön, hanem még kívánni sem lehet!»

Carlyle felesége ezt a néhány sort írta a levél szövege után, köszönetül a Goethe küldeményért:

«Szívvel fakadó köszönetem a költőnek az ő kegyes ajándékáért, mely többet ér nekem, mint egy gyémánt nyaklánc — és a legőszintebb tisztelettel esköloml! J. W. Carlyle.»

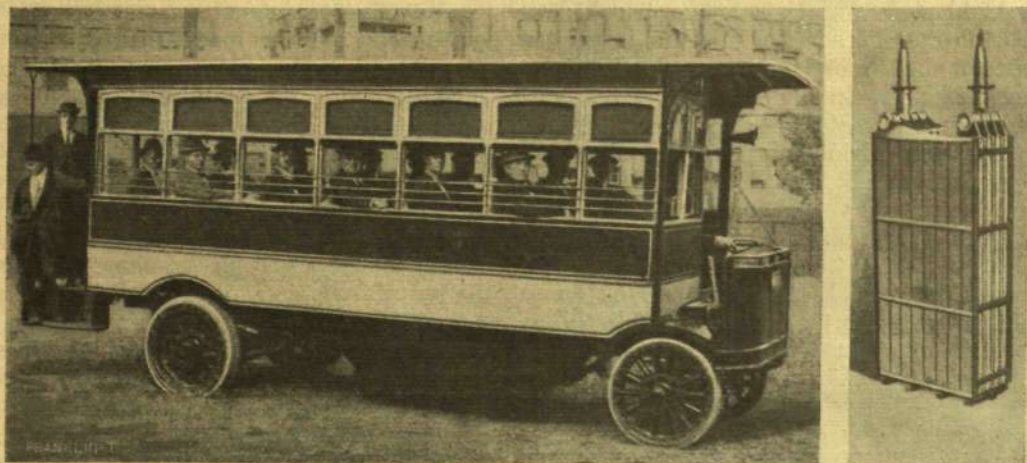
Goethe ezutáni legközelebbi levele 1828 január 1-ről van kelteve Weimarból. Ez a levél

lon-t; hármat Weimarból, hármat pedig Genfben készítettem; ezek közül kettőt kérem átadni Sir Walter Scott-nak, legőszintebb üdvözlétemmel együtt, — a többiket pedig ossza szét jóakaróim között.»

E levélhez a következő *post scriptum*-ot írta Goethe:

«Meg tudná-e mondani bizalmasan, hogy ki írta az Edinburgh Review XCII-ik számába (1827 októberi füzet) a «Német irodalom állapota»-ról szóló cikket? — Errefelé az emberek úgy vélik, hogy azt Lockhart, a Walter Scott veje írta volna. A cikk komolysága és jó indulata egyaránt csodálatraméltó.»

A történeti hűség kedvéért fel kell jegeznünk ezen a helyen, hogy ezt a kérdéses cikket, a mely olyannyira felkeltötte a nagy Goethe figyelmét, nem más írta, mint épen maga — Carlyle. Az élelétésű költő tehát nagyon is illetékes helyen tudakozódott a tanulmány írója felől. Carlylenek — természetesen, — nagyon jól esett az elismerés. Ez arra ösztönözte őt, hogy rövid idő múlva egy hosszabb tanulmányt küldjön be a *Foreign Review* részére a Goethe jelleméről.

EDISON ÚJ AKKUMULÁTOROS AUTOMOBILJA (JOBBRA AZ AKKUMULÁTOR, A KOCSI MÁSODIK ABLAKÁBAN EDISON LÁTHATÓ).

Két hét múlva ezt írja Goethe ugyancsak Weimarból az ő nemes edinburgi barátjának: «Ha Sir Walter Scott-al találkozok, adja át neki legforróbb köszönetemet az ő becses és kedves leveléért; megkaptam «Life of Napoleon» cz. munkáját is s azt ezeken a téli esteken és éjszakákon át elejétől-végig figyelemmel átolvastam. Az év végén igazán nem kaphattam volna ennél becsesebb ajándékot.

Heavy Side úr meglátogatta önt s előttünk a leghízelgőbb leírást adta önről magáról és környezetéről; nem fog habozni, hogy leírja majd ön előtt a mi életmódunkat is Weimarban, hol oly művelt társaságunk van, hogy ily őszinte összetartás talán alig van egyebütt a világon.»

Néhány kedves intimtáit olvashatunk Carlyle-nek ezután levélében. Edinburgból (Comley Bank 21.) írta 1828 január 17-én. A föltétlen hódolat és tisztelet mellett az őznetlen baráti érzelmek megnyilvánulása. A «Wanderjahre» fölött irt pár sornyi kritika egyik legszebb és legbeavatottabb elismerése Carlyle részéről a Goethe utólrhetlen talentumának.

«Jelenleg jelölt vagyok, — írja Carlyle — a morál-filozófia tanszékére a mi régi skót egyetemünkön: St. Andrews-ban. Egyik öcsém (Dr. John A. Carlyle), a ki jelenleg orvosant és filozófiát tanul Münchenben, megismerkedett az ön levelezőjével, dr. Sulpiz Boisserée-vel, a kiknek révén épen most értesültem arról, hogy ön lankadatlan szorgalommal halad előre műveinek átdolgozásában, s különösen jól esik nekem, hogy nemsokára várhatjuk a további javításokat, talán a *Wanderjahre* kibővítését és mindenesetre a *Faust* második részét.

A mi a *Wanderjahre*-t illeti, nem tudom kellőképen fel fogni: miféle javításokat is lehetne azon tenni: oly szép, oly szelíd, oly kedvesen kifejező összefoglalása mindannak, a mi a legszebb a művészet filozófiájában. Csaknem a tökéletesség látásával jelent az meg gondolataimban. Minden szavának megvan a maga jelentősége előttem; vannak nézetek, melyeket arany-sorokba tudnék írni.

Felcséggem együtt van velem, mint minden legnemesebb dologban, úgy ebben is, a legmelegebb üdvözetekkel az ön és övéi számára. Az ön Ottiliája nem ismeretlen előttem; a női megbírást éles látásával már női kezek nyomát fedezte fel ama küldemény izléses elrendezésében, nem is tudja még, hogy az kitől származik. Fogadja Ottilia a Jane Welsh Carlyle barátságos és tiszteletteljes üdvözlését, — a ki reméli, hogy egy napon jobban meg fogja őt ismerhetni. Sőt mi magunk is gyakorta ábrándozunk mostanában arról, hogy a legközelebbi telet, vagy kedvező esetben, az utána következő nyarat Weimarban töltsük!»

A levélben említett Ottilia nem más, mint Madame von Goethe, a nála Goethe egyetlen akkor még élő fiának, Agostnak a felesége, a ki 1830-ban halt meg, két évvel e levél írása után. Ez időben ő viselte gondját az ekkor már hetvenkilenc éves Goethének.

Zsoldos Benő.

ÚJABB EDISON-FÉLE AKKUMULÁTOROK AUTOMOBILOK RÉSZÉRE.

Automobilok hajtására eddig leginkább benzinnemotorokat használtak. De már kezdettől fogva megvolt a törekvés abban az irányban, hogy a benzinmotor elektromos motorral váltsák fel, a melyet akkumulátor-telep táplál. Az elektromosság hajtotta automobillnak meg vannak a kétségtelen előnyei, a melyeket a benzinmotor soha sem érhet el. Zajtalanul jár, füstöt és büzt nem csinál, könnyen szabályozható, kis helyen is meg tud fordulni.

Ezek a kétségtelen nagy előnyök azonban nagy hátrányokkal vannak összekötve. Az akkumulátor-telep oly nagy súlyt képvisel, hogy nagyobb hatásképességű automobillal készítését szinte lehetetlenné teszi.

Egy kis számítás meg fogja mutatni, hogy az eddigi legkételetesebb ólomakkumulátorok mire képesek. Tegyük fel, hogy egy kisebb hatásképességű — mondjuk 10 lóerős — gépkocsit kellene akkumulátorokkal hajtani. Ha most azt akarjuk, hogy ez a gépkocsi képes legyen hat órán keresztül minden újabb töltés nélkül járni, akkor ehhez a legkedvezőbb esetben is 13 méterátlós akkumulátor-telep szükséges.

Ezzel szemben egy 100 lóerős benzinmotor súlya csak mintegy 60 kilogramm és a hat órai járáshoz szükséges 300 kilogramm súlyú benzinnel együtt is csak 360 kilogramm.

Azért tehát régtől fogva arra törekzenek, hogy az elektromos akkumulátor-telep súlyát kisebbítsék, vagyis, hogy minél nagyobb energiát minél kisebb súlyú és térfogatú akkumulátor-telepben lehessen felraktározni.

A dolog azonban nem megy könnyen. Sajátos dolog, hogy — noha az elektromos energia akkumulálásának problémája nagyon régi — még sem sikerült ezen a téren többféle megoldást találni. És ambar a fentaláltnak ezrei török a fejüket e problémán és ambar az ez irányú kísérletek rengeteg időt és anyagi áldozatot emésztettek fel, mégsem sikerült egyetlen új gondolatot felszínre hozni.

Edison is, a ki a problémával kezdettől fogva foglalkozik, lényegében a régi gondolatok nyomán dolgozik. Már többször, adott hirt új akkumulátorairól, szabadalmakat is kapott rájuk, azonban mindezek a gyakorlatban nem váltak be. Úgy látszik azonban, hogy a legújabb akkumulátor-típusa a gyakorlatban is bevált és ambar a hozzája fűzött vérmes reményeket nem fogja bevaltani, mégis sok tekintetben haladást mutat a régi akkumulátorokhoz képest.

A legújabb típusú akkumulátort Gaston Planté fedezte fel 1861-ben. Alapelve nagyon egyszerű. Higitott kénsavoldatba közönséges szürke ólomlapokat kell tenni és készen van egy akkumulátorezella. Ha ugyanis ezen elektromos áramot vezetünk keresztül, akkor ott kémiai bomlás (elektrolízis) jön létre. A bomlási termékekben az elektromosság mintegy megkötődik vagy felhalmozódik. Ha az így töltött ezella vagy cellasorozatokat sarkait jó vezetőkkel ismét összekötjük, akkor a bomlási termékek újból egyesülnek, miközben a leköltött elektromos energiát ismét leadják, és ezt hasznos munka végzésére lehet fordítani.

Ezt a Planté-féle akkumulátort sokan tökéletesítették: Faure (1879), Brush, Tudor; köztük volt két magyar tudós is, nevezetesen Schenek és Farbaky (1885). A tökéletesítés elve valamennyinél nagyjából az volt, hogy a tiszta ólomlektrodok helyett oly lektrodákat alkalmaztak, a melyek az ólomnak valamelyik sóját tartalmazták.

Új gondolatot, új módszert senki sem tudott felfedezni. Sőt ezt a régi módszert más anyagokon sem sikerült gyakorlatiasan alkalmazni. Az ólom és a kénsav megmaradt, senkinek sem sikerült őket kiküszöbölni. Pedig, hogy sokan törekedtek rá, egészen kétségtelen. Hiszen épen az automobil-ipar fellendülése nagyon kívánatosra tette, hogy az igen nagy fajsúlyú és igen kis mechanikai ellenállással bíró ólomot valamely más fém pótolja, a melynek kisebb a fajsúlyja és nagyobb a mechanikai igénybevehetősége.

Hasonlóképen nagyon kívánatosra vált, hogy az igen kellemetlen tulajdonságú kénsavat valamely más elektrolit váltsa fel.

Edisonnak már ezelőtt tíz évvel sikerült egy új akkumulátor típust használatba hoznia, a melyben a negatív lektrod vas- és kadmium-oxid keveréke a pozitív lektrod pedig nikkel-szuperoxidhidrát volt. Elektrolit gyanánt kénsav helyett kálium szerepelt. Ennek az akkumulátornak hátránya volt, hogy a befektetett energiának csak 40—50 százalékát tudta visszadni, holott az ólomakkumulátor 80%-ot ad vissza. Súlya is nagyobb volt egyenlő munkaképesség mellett, mint az ólomakkumulátoré. Ezt a típust Edison kivonta a forgalomból és azóta folyton dolgozott a tökéletesítésén.

Az új akkumulátor lényegében ugyanolyan alkatrészekből áll, mint a régi, csak bizonyos elemek vannak hozzákeverve, a melyeket nem árul el. Mechanikailag is tökéletesebben van megcsinálva.

Az edény aczélemezéből készül és úgy van megcsinálva, hogy az lektrodok benne szilárdan állanak. Az edény vízmentesen zárva van, úgy hogy felfordítva sem folyik ki belőle az elektrolit és a ezella minden helyzetben dolgozik. Kiállításán általában a legnagyobb mechanikai szoliditás látszik; szerkesztője nem a laboratórium, hanem az országút számára készítette.

Ennek a cellának nagy előnye, hogy sem töltéskor, sem kisélekor a folyadék kémiaiilag nem változik. Ennélfogva itt a folyadéknak csak közvetítő szerepe van. Ezzel szemben az ólomcellában a kénsav és a víz aránya folyton változik, minélfogva az elem úgynevezett belső ellenállása is változik, tehát az áramerősség sem szabályozható olyan könnyen, mint az Edison-cellában.

Mínthogy az Edison-czella sarkfeszültsége kisebb, mint az ólomcelláé, tehát amabból többet kell egymásután kapcsolni, mint emeből. Csak 40 Edison-czella ér annyit egyéb viszonyok azonosága mellett, mint 24 ólomcella.

Az Edison-czella hátránya még az is, hogy belső ellenállása nagyobb, mint az ólomcelláé és azért a befektetett energiának kisebb százalékát adja vissza, mint az ólomcella.

Ezek a hátrányok igen jelentősen tekintetbe jönnének fixhelyen lévő akkumulátor-telepeknél, azonban az automobil esetében a töltési költségek az összes költségeknek oly csekély százalékát képezik, hogy ha egyéb előnyök vannak, akkor az e téren föllépő csekély veszteségek tekintetbe se jönnek.

Automobil esetében mindig azt kell számítani, hogy egy tonnakilométer (vagyis egy tonna tehernek egy kilométerre való szállítása) mennyibe kerül. Ezt számítva, az Edison-féle ezella kétségtelenül előnyben van az ólomcellával szemben.

Az aránylag kis súly és a mechanikailag szilárd szerkezet mellett a cellának még egyéb előnyei is vannak. Az úgynevezett rövidzárlatok képződése ki van zárva. A töltő áram erőssége igen nagy mértékben változtatható. Minden hátrány nélkül, igen erős töltő áramokat lehet a cellákba bocsátani. Tehát a töltési idő jelentősen kisebb, mint az ólomcelláknál. Hasonlóképen minden számbavehető veszteség nélkül a kisülő áramok erőssége is igen magasra vehető.

A cellák kezelése és karbantartása jelentő-

nyen egyszerűbb, mint az ólomcelláké. Amerikában már sok helyen használják s előrelátható, hogy az elektromos automobillal nálunk is rövid idő alatt használatba jön. M. S.

A SOKACZOK.

Vissza a faluba! hangzik hozzánk francia földről. E szólalnak már nálunk is visszhangja kel, a falu népe itt is elszakad a földtől s özönlik a városokba. S mégis, van még itt ott egy-egy foltoeska nép az ország nagy útjaitól félrebb eső helyeken, a mely most keresi a falut, a mely napjainkban szakad ki abból a primitív életközösségből, a melyben a szabad, korlátatlan természettel élt. Ilyen nép a sokacz. A ki még ma néz szét közöttük, ennek a kezdetleges életközösségnek a nyomát meg látja fizikumán, családi életén, viseletén, szokásán, hajlamán, eszközein.

A sokaczt, mint Bács-Bodrogmegye tarka lakosságának annyi más népcsoportját a török okkupáció költöztette mai helyére. A tatárjárás idején magyarságtól megfosztott Bácska a XIV. és XV. században ismét benévesült, hasonlóképen magyar nemzetségekkel. A következő két században a pórlázadás és a török áradat elsöpri ezt az új magyarságot is a bácskai buza szülőföldjéről. A megyék lakossága azután szlávává lett. Szerb, bunyevác, tót, rutén mellett a szláv sokacz nép is helyet foglal. Történetüknek és életüknek egyik igen jó ismerője szerint már a török hódoltság első évtizedeiben laktak itt sokaczk, ha nem is olyan tömegesen, mint 1686 után. A velük rokon, egyfajú bunyevác néppel Bosznia-Hercegovinából jöttek: egy részük talán a dalmáciai Sinj, más részük a Dolnja-Tuzla mellett levő gradovhi ferenczrendi zárda vidékéről. Ezt bizonyítják határneveik, a családok származási statisztikája, costume-jök, tárgyi ethnographiájuk.

Mind a baranyaiak, mind a bácskaiak a Duna alluvialis folyam-mellékét szállták meg Bajától s Mohácstól délre, s e tájak természete máig visszatükröződik egész életükön. Elzárkózottságuk, konzervatív felfogásuk gondolkodásukban, szokásaikban, viseletükben, családi életükben sok ősi vonást őrzött meg.

Fentartották szerb nemzetiségük egyik leg-sajátosabb régi intézményét, a házközösséget (zadruga), a mely csak legújában van feloszlóban. Együtt élnek sokszor negyvenen a család öregével a fiak családjai egy fedél alatt. A közösség kezeli az osztatlan vagyont, s az egyes tagok munkája és szerzeménye a közösség javát mozditja elő s annak vagyonát öregbíti. Ez a ma már hanyatlóban levő intézmény akkor volt virágjában, a mikor a sokacz régi kezdetleges gazdasági életét élte a dunai ligetek, mezők, rétek szűzi világában. Ez a föld a mult század közepéig nagyobb részt a kincstárral közösen birt nagy kiterjedésű erdőkből, nádas rétségekből állott. Földet csak annyit mivel belőle a sokacz, a mennyit ruházódása, kenyere, abrakja megkívánt. Egyéb-ként a zadruga örege (starsina) szétosztotta a családtagok közt szerepüket. Az egyik, a mig a föld fagya megengedte, a mangalicza-konda nyomán járta a nagy völgyeket; a másik a lovat őrizte, az apró, folyton poroszkáló sokacz lovat, a mely a legnagyobb kátyuból is kivevickél, ha a szűgyével szántja is a sarat; a harmadik bundás ebeivel a raczka-nyáját terelgette. Ez a pásztornépség csak sátoros nagy családi ünnepeken, disznótoron, temetésekor került be a faluba a határból. Az öregebbje a virágos réten méheket nevelt. A nagy kiterjedésű erdők, nádasok, vizek a legnagyobb részét rákapatta a vadászatra, halászatra. Ha ez a két ősz szenvedélye elragadja, még ma sincs tilalom, melylyel ne daczolna. A nagy szarvasnevelő uradalmi erdők határa mentén egész lánccsal lappang kukoriczérés idején, a nádba tört rejtékén a sokacz orrvadásznak. De beállit szentán a tilosba is s ilyenkor félelmes az erdő öreire. Mint halász elsoráng. Bizton, nagy ügyességgel járja a vizeket kis csónakján szigonynyal, varsával, hálával fogja a halat. A régi szabad világban oly nagy mennyiséggel, hogy az aprajával disznót hizlalt, a nagyjából egyszer-egyszer hatvanezer váltóforint

BÁCSKAI SOKACZ JEGYESPÁR.

BÁCSKAI SOKACZ NŐ.

MENYESKE A BURUNDZSUK NEVŰ FEJLÉSZÉSEL.

SOKACZ TÍPUSOK.

árut adott el még Debreczenben is. Mint eskühalászok ma is keresettek. Ha még a nád-vágást is megemlítjük, teljessé tettük a hajdan sokacznak foglalkozási körét.

Ez az életmód mindent megoldott. Állattenyésztése, halászata, primitív gazdálkodása bőségben nyújtotta az élelmet, földmívelése ruházatának anyagát, sőt viseletének díszét is jórésben ez egyszerű életmódú nép határában gyűjtötte össze, a fonás-szövés szerszámaival pedig nagyrésben a nyája mellett pipáló, furulyázó pásztorsága teremtette ki. A leányok lószőr-függőt, a fültájron gyékénynádra kötözött ezüstszinű gyöngyökből és szalagokból álló eszokrokat viseltek; a kapicza nevű főkötő és a fül köré dugott skornyak 7—10 gácsér-tollból áll, melyet vászonnal varrnak, vagy vászszal ragasztanak össze; a kapicza formáját a vadszőlő-vesszőből hajlított kongya (kontykarika) adja meg; az álhaj közből, gypjából készül; a fiatal vagy gyermektelen asszonyok a kapicza gerinczére tűzött virágkoszorú közepén kocsagtollból való forgót hordanak. Lószőr, gyékény, gácsér- és kocsagtoll, vadméh viasza, vadszőlő indája, kőcs, gypjú mind olyan anyagok, a melyek ilyen primitív életkörülmények kínálának a hiú, diszkeskedő hajlamú szláv asszonyoknak. A női felsőing, az öt szélből álló alsóing, vagy pendely, a sokacz női viseletre oly jellemző kosulya, a zoricza nevű vászon ujjas, a kosulyacz, a pregacsa, a férfi-fehérnemű mind kenderből, a köténynek, ágyszerűnek használt tarka tyilin, a esikos guber, a ponyvára rász- vagy magyar birka gypjából készült asszonyi munkák. Sőt a tyilin fonalainak színezéséhez használt vörös, sárga, fekete festéket is a nő találta meg gyökéren, falevelben, kutyatejben stb.

Ez a kép, a melyet az előző sorokban rajzoltam a sokaczokról, jórészt a multé. A kincstári földeket, melyekhez a hagyomány alapján tulajdonjogot formált a sokacz, időközben egyes nagy- és kisbirtokosnak eladták, ármentesítették, feltörték. A nomadizálás szokott nép így elesett legelőitől, ezzel együtt az előbb virágzó marhatenyésztéstől. Kitalították az erdőkből, nem volt szabad hálót vetnie a régi tanyahelyeken. Legelőjéről, halászterületéről megfosztódott a szegény nép, a kiterjedtebb földmívelés lehetőségétől elűtötte az a körülmény, hogy a földek körülötte szorgalmas, nagyobbára német kezekbe kerültek, az intenzív gazdálkodáshoz nem értett, az erő kifejtéshez nem szokott. Egy-két évtizeddel ezelőtt a sokacz földmívelés paródiaja volt az agrikulturának. Rosz ekével 2—3 hüvelyknyire egyszer feltúrta földjét, sőt sokszor a megboronált tarlóba vetett. Az ugart nem ismerte, a trágyázás fontosságát még kevésbé, termékeit akkor takarta be, a mikor már túleretlen magukat hullatták. A hirtelen átmenet majdnem tönkre tette a népet és helyes megfigyelése egyik ismertetőjüknél, hogy az életmód-változással járó rázkódattatás, a nyomában járó terhebb életkörülmények a nép lelki világára is nagy visszahatással voltak. A romlását érző kulturálatlanabb nép lelken a depresszió mindig észlelhető. De hatott rá néhol a törzsen házassodás nyomán járó fizikai elcsatnyulás is, melyet fokozott a pásztorelét kényelmének hiánya, s az elhagyott életmódnak megfelelő, de az erős munkát követelő mezőgazdaságra elégtelen élelem.

Ezen a zöknemön azonban részben szerencsésen áttesett a nép, a déli része talán ez ideig teljesebb mértékben, mint az északi. A szomszédjában, sokszor vele egy községben gazdálkodó német jó példájára halad. S gyarapodnék, ha egy-két hajlamával szorosan összefüggő készségeit kihasználják: az állattenyésztéshez ősi hozzáértését, a férfiak fa-faragó, a nők textilis ügyességét. Ez utolsó szorosan összefügg elhanyagolt, kétségtelenül balkáni eredetű viseletükkel. A leány és a fiatal menyecskek öltözete rikító színeivel, sok apró csilingelő, fityegő díszével tünik ki. Lármás színű pántlika, pamutkivarrás, kerek sárgarézs islog (pule), müvirág, több sorba felfüggesztett üveggyöngy (zrnyn), füzérre szedett pénz (evancige), nagyfejű tüz (iglo), fülbevalók oly nagy tömeggel alkalmazhatnák, hogy leri e viseletről ma is az eredeti czélat: a világ szeme elé tárása leány, menyecske módjának. Ruhájuk tarkasága miatt nevezte el őket egyik leírójuk «Európa

A király (Sebestyén) a királynéhoz (G. Kertész Ella): Szeretlek!

«AZ ARCZKÉP», FÖLDES IMRE SZINDARABJA A MAGYAR SZÍNHÁZBAN. — Balogh Rudolf felvétele.

indianjainak». E viseletről a szövetek a legértékesebbek: a vásznak, szőttek, csipkék, melyek megalkotásában a sokaczság asszonynepe remekelt. Ma már, megfogván és megdrágulván az idő, egyre több bolti vagy vándor csipkeverőtől (csipkár) eredő dísz nyer alkalmazást és vászonfelületüket is jórészt úgy veszik a kereskedésben.

Bellosics Báltint.

HÉT DARAB EZRES.

Elbeszélés. — Irta Lengyel Géza.

— Fiam, — mondotta szeliden, de szemrehányástól rezgő hangon az asszony — öt forint kell, öt forintot adjál nekem, mert a villanyt lecsavarják, ha ki nem fizetjük a számlát.

— Jó — felelte a férfi.

— És tizenkettő hatvan is kell, a fűszeresnek. Nem vár tovább.

Erre már nem is felelt a férj, Melker Sándor, hivatalnok, helyesebben osztályfőnökhelyettes az ekegyárban. Ez a szép című állás jövedelmezett minden hónapban százötven forintot. Különmunka, mellékjövedelem, esti, néha éjjeli körmölés: negyvenöt forint. Összesen százkilencvenöt. Melker Sándor öt évi házassága alatt százszor, ezerszer is megállapította, hogy ennyi pénzből, szerény igényű embereknek, a milyenek ők, meg lehet élni. S ugyancsak ezerszer jelentette ki, hogy pénzt, több pénzt, nagyobb jövedelmet kell szereznie, vagy néhány ezer koronát egyszerre, amiből kifizethet minden adósságot, ügyvédet, kamatot, máskülönben egy szép napon mégis csak megbom-

összesen 1750 frt. A számolást, mint rendszeren, itt abbahagyta. Hazaért. Az asszony örült a pénznek, a kis fia a ruháskosárban nevetett és kapkodott a világlósság felé. Egészen felvidult Melker, boldogan hallgatta a felesége elbeszélését Pali délutáni viselt dolgairól s azt mondotta, hogy a nyáron mégis csak elmennek nyaralni. Vacsora után az estilapban szorgalmasan böngészte az osztálysorsjegyek számaikat.

— Ma szerencsés napom van, ma nyernem kell. Mi is a számunk?

Az asszony kikotorta az osztálysorsjegyet. Megnézték a számát, kutattak tovább, azután újra nézegették és ekkor rájöttek, hogy a sorsjegy már az előző húzásnál lejárt, megújítani pedig nem volt pénzüik. Ezen jóízűen nevettek. Melker elgondolkodott:

— Pedig jó lett volna. Csak kétezer pengőt nyerhetnénk. Tisztán, adósság nélkül éppen elég, a mit keresek. Csak a kamatot, ügyvédet, perköltséget nem győzzük. Tönkre megyünk belé.

A hangulat újra komorabb lett. Az asszony félénken jegyezte meg:

— Talán, ha mindent, mindent egy helyen fizethetnél. Hogy is hívják azt?

— Konverzió. Konvertálás.

— Igen, hát konvertálni kellene. A Pista bácsi, a ki az első bankkölcsönt szerezte, aláírta, ha tudná, mire kell.

Melker legyintett a kezével.

— Nem ér az semmit. Igen, ha egy szálig, egy krajczárig mindent adósságra fizetne az ember és utána minden garast a fogához verne. De így! Mondjuk, a Pista bácsi aláírta. A bank kiadná a pénzt, nem is számítaná drágán. Akkor kezembem volna a rengeteg sok bankó. Én aztán látnám, hogy a magam cipője rongyos, neked nincs egy szál ruhád, ki nem mehetsz az utcára, a kalapod tiszter görbült, hát én nem állanám meg, hogy cipőt, meg kalapot, meg ruhát ne vegyek. Színházba is elmennék egyszer. Délben kocsikáznánk a gyerekekkel. Aztán megint nem fizetnénk ki mindent. Előbb két helyre tartoznánk, azután öt helyre és a végén megint tíz helyre. A nagy kölcsönt nem fizetnénk: akkor a Pista bácsi ép úgy ellicizáltatna bennünket, akár a bank. Ezért nem ér semmit a konvertálás.

Hallgattak, sóhajtottak, azután lefeküdtek. Az irodában másnap azt mondták Melkernek, hogy a szövetekezt lefoglaltatta a fizetését. A dolgot rendezni kell. Megígérte, hogy rendezi. Sokat gondolkodott, töprengött, noha tudta az első pillanatban, hogy nem süthet ki semmi okosat. A munkát unta, az irodából korábban ment haza. Botjával ütögette a járda köveit s nézett elbutultán maga elé. A botja egyszer csak megakadt egy fekete tömegben. Ránézett és rögtön utána hajolt: nagy, fekete bőrtárcza volt. Felvette, bedugta a zsebébe és a következő utcasarkon önkénytelenül más irányba fordult. Melege volt, égette a kíváncsiság és szédülést érzett. Mi lehet benne? Talán néhány rongyos irás. Talán óriási összeg, százezer forint, annál is több. Benyúlt a zsebébe, megtapogatta a tárczát. Jó, erős varrásúnak, finom kiállításúnak érezte. Bizonyosan egész vagyont rejtget. Visszaadja? Szinte haragosan tiltakozott a saját feltevése ellen. Nem, nem adja vissza, nem lesz becsületes, de bolond megtaláló. Összepakolja az asszonyt, a gyereket, kíváncsiulnak, új életet kezdenek, gazdagok, boldogok lesznek. Igen, de honnan lesz pénze a kíváncsihoz? Hát majd új kölcsönt szerez. Azt fogják mondani, hogy az adósságai elől szökik. És Amerikából mindent megküld, az utolsó krajczárig.

Hazafelé indult és a negyed óra alatt, a míg a lakásához ért, kitervezte a menekülés minden részletét, a kölcsönt, az utat, mindent óvatos körültekintéssel. A tárczáról egészen megfeledkezett. A lépcsőházban jutott csak észébe s akkor rohant fel, egyszerre három lépcsőt ugorva.

Szerencséje volt, az asszony a vacsorát készítette a konyhában. Bement a hálószobába, betette gondosan az ajtót. A kis fia a ruháskosárban a saját kezei után kapkodott. Melker megtapogatta a kabátját. Megijedt, mert a nagy tárcza egészen kiduzzasztotta. Lassan, óvatosan húzta ki. Háromrétű, csaknem új tárcza volt. A középső részéből,

totta, elővillant a pénz. Gyorsan kihúzta s egy pillanat alatt elszomorodva konstátálta, hogy csalódás érte. Nem volt nagy vagyon a tárczában, nem volt százezer forint, de még a fele sem. Hanem azért talált pénznek egészen csinos összeg. Hét darab vadonatúj ezerekoronás. Háromezeröttszáz forint. Egyéb semmi. Se irás, se névjegy, csak a tulajdonos kezdetű. A tárcza akkora volt, hogy az ezresek összehajtás nélkül befértek. Melker nagy nehezen a nadrágzsebébe gyömöszölte s a kabátjával igyekezett eltakarni. Megpillantotta a kályhában égő tüzet. Hamar kiszedte az ezreket, bedugta a maga ócska, kopott tárczájába s a másikat bedobta a tűzbe. Az úton kiesztelt tervei mind összeomlottak. Újakt kellett készíteni. Kivándorlásról szó sincs. De az összeg azért csinos, elegendő az összes adósságokra és valamieske még marad is. Nem lesz gazdag ember, de nyugodtan, megelégedetten foghat élni. Lassanként fizet ki mindent, nehogy gyanut keltsen. A pénzt addig dugdossa. Azután, megint lassanként, takarékbakra, a mit lehet s a végén vesznek valahol a környéken egy kis házat, kertet.

Szórakozott, szótalan volt egész este. Kora reggel izgatottan böngészte át az újságot. Valahol hátul megtalálta a hirt, a mit keresett. G. I. bankár, ugyanaz, a kinek kezdetűjét olvasta a tárczán, elvesztett hétezer koronát, vadonatúj ezresekben. Az egyik meg is volt jelölve. Melker megdöbött. Előkotorta a pénzt, gondosan átnézte a most már gyűrött ezrekeket. Egyiken se talált semmit. Talán valami titkos jelről van szó? Kicsit zavarodott volt egész nap. Az irodában várta, hogy beszéljenek az elvesztett ezrekekről, a jelentéktelen hirt azonban nem hozta szóba senki. Erőszakosan ráterelte a beszédet. Megkérdezte a könyvelőt:

— Jó lett volna megtalálni a pénzt?

— Melyik pénz? — kérdezte csudálkozva.

— Hát a mit az a bankigazgató elvesztett.

— Nem segítene az rajtam — legyintett a kezével.

— Szóval visszaadná?

— No, vissza épen nem adnám.

A vita ezzel véget ért. Másnap kikeresett egy ezrest, gondosan megállapította, hogy semmi féle jel nincs rajta s elhatározta, hogy felváltja és megkezdli a fizetést. Ekkor kezébe került egy estilap. Ebben újra olvasta az elvesztett pénzről szóló hirt. A lap hozzátette, hogy s rendőrség erőlyesen nyomoz, mert a befolyásos bankigazgatót nagyon bosszantja, hogy vele ilyesmi megtörténhetett. Meglehet egyébként, hogy nem is vesztette el a pénzt, hanem valami ügyes zsvány kilopta a zsebéből.

Kamarás (Tarnay), a királyné (G. Kertész Ella) Eremith grófné (Báthory Gizella). A királyné: «Nem, kapitány, — jó éjszakát.»

«AZ ARCZKÉP», FÖLDES IMRE SZINDARABJA A MAGYAR SZÍNHÁZBAN. — Balogh Rudolf felvétele.

A festő (Góth) a királynéhoz (G. Kertész Ella): «Ez, ez! Ez a csószkomjás arc! Így maradj!»

Melker elsápadt. Most, gondolta, bizonyosan gyanakszanak mindenkiere, a ki ezrest vált. Ha kérdőre vonnak, nem tudok tagadni. Mi lesz? Becsuknak, mint egy közönséges tolvajt. Várni kell.

Napokig nem is mert arra gondolni, hogy felváltja a pénzt. Ekkor megállapította, hogy idegen helyre nem mehet vele. Majd megpróbálja a gyárban. A pénztáros keresztül ment a szobáján. Melker kezében tartotta a tárczát és erőltetett kedélyességgel rászólt:

— Varga úr, nem váltana fel egy ezrest?

— A pénztáros nevetett.

— Jó is volna, Melker úr, ugye-e?

Melker elszégyelte magát, zsebetette a tárczát, úgy tett, mintha csakugyan tréfát csinált volna. A bátorsága szertefoszlott, nem merte bebizonyítani, hogy a zsebében csakugyan igazi, hamisítatlan ezres van.

A lakásán minden csemetékre összerendezte: hátha a rendőrségtől jön valaki. Elhatározta, hogy egyelőre nem váltja fel az ezreket. Az irásztala egyik fiókjára erős zárat csináltatott, annak a fenekére dugta. Azután várt. Néhány nap múlva behívatta az igazgató. Nagyon ko-

molyan beszélt vele. Azt mondotta, hogy az a szövetekezeti dolog nem maradhat függőben, mert újabb foglalás is történt. Melker homlokát kiverte a veríték. Szédelegve ment ki. Hiszen otthon van a fiókjában a pénz, egy fél óra alatt mindent kifizethet. Csak várni kell még, a míg elfelejtik kissé a dolgot. Estére mentő ötlete támadt. A pénzhez nem nyúl egyelőre, hanem Pista bácsival aláírat egy váltót és kifizeti minden adósságát. Megesinálja a konverziót. Néhány forintnyi kamatot veszít, de se baj. Legalább nyugodtan kivárhatja az időt, mikor majd nem kell felnie az ezresekkel. Ez a terv egészen felvidította. Még este felkereste Pista bácsit. Minden izgalom nélkül, mint a ki biztos a dolgában, előadta, hogy kimászhatna a bajból, ha egy kézben volnának az adósságai. Olyan meggyőzően beszélt, hogy a művelet sikerült. Pista bácsi csak azt kötötte ki, hogy pontos jegyzéket kap az adósságokról s ő fizet ki mindent, nehogy egy fillér is pocskéba menjen. Melker örömmel beleegyezett. Gyorsan lebonyolították az egész finansz-operációt. Az asszony zsörtölődött egy kicsit. Új szőnyeget szeretett volna az ebédőbe s Melker kemény maradt, nem vett. Kalapot se vett, cipőt se, ruhát se.

— A nyáron minden lesz — mondotta a feleségének.

— Soha többé nem lesz ennyi pénzed — sirt az asszony.

— Lesz. Tudod, hogy nem szoktalak biztatni, de most én mondom, hogy lesz.

Úgy tervezte, hogy egy-két hónap múlva felváltja mégis az első ezrest s minden hónapban pótolja, a mit a nagy adósságra levonnak, tőle. Egy vasárnap délen egyedül maradt otthon. Előszedte az ezreket, újra megnézte mindent. Ekkor az egyiknek a sarkában egy piczi vöröstintával írott keresztet vett észre. Rémülten vitte az ablakhoz. A kereszt nem nagyobb, mint egy gombostű hegye, ott volt. Másikat vett elő. Azon is megtalálta a keresztet. Sorra, mind a hét ezresen. Rémülten dugta vissza a kincset és szédelt egész nap. Milyen jó is, hogy nem váltotta fel. Bizonyosan megcsipték volna. Időnként kiabálni tudott volna dühében: ezresei vannak és mégis koldus. Azután megnyugtatta önmagát. A pénz megvan és megmarad. Ha nem költi el, annál jobb. Ha néhány hónapig, ha egy évig is kell várni, nem baj. Erőt ad az a tudat, hogy hirtelen összeomlás nem jöhet. A pénz ott van a fiókban.

Aztán őrizte a pénzt. Elsején nagyon megcsappantatta a fizetését a részlet, a mit a kölcsönre levontak. Az igazgató azonban megdicsérte, a miért ilyen szépen rendezte az ügyeit. A pénzt, a mit kapott, gondosan besorozta. A cigarettáról lemondott, a vacsorát

MUNKÁCSY ÖZVEGYE — A MAGYAROKNAK.

Száz ezer koronás alapítvány.

— Ma egy csudálatos emberrel hozott össze a sors... Naivlelkű lángész. Alig tudtam megválni tőle, pedig eleinte meg se értettük egymást. Valami furcsa, kemény, de mégis szép hangzású nyelven kívül (mádiar) csak németül tud, mi pedig ezt nem kapiskáljuk. Végre is úgy segített magán, akár a régi egyiptomi tudósok: *lerajzolta*, a mit ki akart fejteni... A neve: Munkácsy és azt hiszem, nagyon megbarátkozunk.

Ezt ép negyven esztendővel ezelőtt irta naplójába De Marches báróné, született Papier Cecile. A francia-német háború kitérésakor Düsseldorfba költöztek a bárók s ott a szegény, boldogtalan Paul László mutatta be nekik Munkácsy Mihályt.

— Ma kerek négy évtizede, — mondja az özvegy, — hogy az én Miskámát megismerem...

De Marches báró hamar megszerette a festőt, a ki súlyos betegségében ápolta is. Két esztendő múlva elhunyt a báró s apja biztatta leginkább Munkácsyt, hogy kérje meg a fiatal özvegy kezét. 1874 augusztus 5-ikén feleségül is vette Kolpachon, a családi kastélyban. Egy évvel utóbb fölépült a kétemeles palota Párisban, az Avenue Villiersen. Tudvalevő, hogy ott milyen imponáló szerepet vitt Munkácsyné, a ki férje tennivalójából magára vállalta az utolsó apróságig mindazt, a mi a művészi munkáján kívül esett. Az anyagi ügyekben naiv, az életnek számos relációjában mindig járatlan művész társadalmi kötelességeinek összes terheit a feleség viselte. Miért hallgatnók el, hogy Munkácsyné bámulatos adminisztráló-tehetség volt? Csak neki köszönhető, hogy a híres párisi *hét szalon* egyike a Munkácsy-féle volt, a melyben a társadalom elitje, sőt uralkodó családok tagjainak és a művészvilág fejedelmeinek serege találkozott. A 90-es évek elején, a mikor a grandiózus szalonélet már szünőben volt, évi kétszáz ezer frank juthatott még a háztartásra...

Az *Ecce homo* volt, mint tudjuk, utolsó nagy képe, aztán jött az emésztő nagy betegség. Mesélték, hogy a túlfűszerezett élet, a csodaszép Chaplanné, a végzetes szerelem okozta... Mendemonda ez. Gerincebajában nagy része volt gyermekkori nyomorúságának, a későbbi túlfeszített munka pedig lassankint megtörte az erejét, a mely tizenöt esztendeig ellen tudott állni a rettenetes kórnak.

Munkácsy 1896 április 19-ikén volt utoljára a párisi műtermében; régibb vázlatait, rajzait s képeit rendezte. Némelyeket hosszasan elnézett s rájuk irta a nevé... de még ez is fárasztotta. Némelyiken kimaradt a nevéből egy-egy betű, — ijedten törülte le s írja újra. Akkor készült haza, a millenniumi örömbé, a hol az *Ecce homo* dicsősége várja és a hol lelkesen ünnepleni fogják. Útközben megpihent Bécsben s báró Dóczy Lajos házában — előkelő társaság közepett — hirtelen roszul lett. Pesten se fordult jobbra az állapota s a beteg

A KASTÉLY A KERT FELŐL. (A fa mellett Dóró Gusztáv leánya és unokája.)

szalonára egyszerűsítették s megszorították az ebédet is. Az asszony szemrehányóan kérdezte:

— Miért nem kezdtl már előbb takarékoskodni?

— Eddig nem volt érdemes. Nagyon is szegények voltunk.

— És most?

— Most érdemes. Most rendeztem az ügyemet.

A ruhái túlságosan megkoptak, a külsején nem látszott valami nagy jómód, szinte ki se mozdultak a lakásukból, az ügyvédek levelei és a végrehajtó látogatásai azonban egészen elmaradtak. Néha belenyúlt az íróasztal fiókjába, kivette, kitergette az ezreket, boldogan, vidám tervekét szöve. A feleségének soha sem szólt, a kis Pali gyerekeknek azonban, a ki már kezdett gagyogni, néha, ha egyedül voltak, megmutatta:

— Látod, ez lesz a vagyonod.

A baba két kézzel kapott a színes papíros után.

Mikor egy esztendő telt így el, Melker elhatározta, hogy most már vár tovább. A fizetés közben felemelkedtek, a mellékjövödelme megsaporodott, úgy, hogy a kölcsönt gyorsabban törleszthette. Az ezresek vártak szépen a fiókban. Mintha csak ezek a néma, halott, rongy kis papírdarabok vigyáztak volna rájuk, rohamosan fogyott az adósság, fogytak a gondok. A második esztendő végén Melker visszaadta a váltót Pista bácsinak. A dolgai rendben voltak. A gyárban azt beszélték, hogy pénze van a takarékbán, s azért olyan fukar, mert minden áron vagyont akar gyűjteni. Egyszer, hirtelen jött elhatározással elvitte az irodába az egyik ezrest.

— Tud váltani? — kérdezte a pénztárost — s a szíve erősen dobogott.

— Nagyon szívesen — hangzott a felelet.

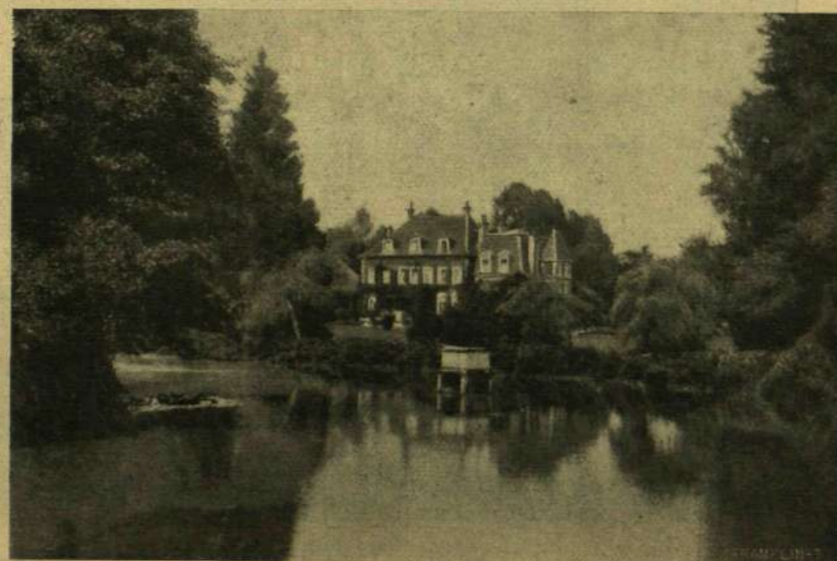
Bizonyos tisztelettel adta át neki a pénzt. Melker közönyösen tette zsebre, pedig ujon-gani szeretett volna. Érezte, hogy most szabadult fel a varázslat alól. Hazafelé menet be-tért egy ismerős üzletbe és egy ezrest kért, aprópénzért. Nagy tisztelettel adtak neki. Más-nap üzent a gyárba, hogy csak délután megy ki. Hazulról azonban kora reggel elment és magához vette az ezreket. Mind a hetet. A hat eredetit, meg a hetediket, a melyet előtte való nap előbb felváltott, azután visszaváltott. Most már nem váltja fel. Beviszi mindet, egy szálit a bankba, két esztendeig fizette a drága kamatokat, most majd ő ad kamatra. Belegyömöszölte a pénzt a vedlett tárczába. Az ócska kabát volt rajta, ugyanaz, a mely-lykbe két éve a nagy fekete tárczát dugdosta. Vidáman tapogatta most meg a zsebét. Korán volt, a bankot még ki se nyitották. Egy tel-jes óra hosszat sétált. Akkor bement a bankba, emelt fölvel, vidáman, önérzetesen.

— Hétezer koronát akarok elhelyezni, — mondotta ragyogó arccal.

Benyúlt a zsebébe. A bélés már foszlado-zott s egy darabig kotorászni kellett a fosz-lányok között. A tárcza elbújt egy kissé. To-vább kereste. Hiába. Keze alatt engedett a vedlett bélés. Hatalmas, most már tátongó lyukba került a keze és dermedten, halálsá-padtan, lesujtva, halálos bizonyossággal kel-lett konstatálnia, hogy a kiszolgált, szétmál-lott zseben át a tárcza rég beléhullott valahol az utca sarába.

A TÓ A PARKBAN, A HOL MUNKÁCSY HALÁSZNI ÉS CSÓNÁKÁZNI SZOKOTT.

A KASTÉLY A TÓ FELŐL.

MUNKÁCSY KOLPACHI KASTÉLYA.

művészt elvitték az endenichi szanatóriumba. Négy évi kioldás után, 1900 májusában halt meg...

A temetés után sirva mondotta az özvegy: — Legforróbb vágya volt mindig szegény Miskámnak, hogy Magyarországon telepedhessék le. És a mikor ez a régi vágy teljesedésbe ment volna, lepte meg őt a borzalmas kór, a melynek áldozatul esett...

Megígérte az özvegy, hogy a Munkácsy-relikviák sohase fognak idegen kézre jutni és közli most, hogy minden erekléjét a Nemzeti Múzeum kapja meg halála után. De egyebet is jelez, — a mi ezen a helyen kerül először a nyilvánosság elé — *száz ezer koronás alapítványt a magyar művészek részére.*

Özvegy Munkácsyné levele, a melyet a régi fészekből, Luxembourgból irt csekélységemhez, magyar fordításban így szól:

Uram!

Szeretreméltó levele itt talált s örvendének, ha az Ön nemes czéljára való tekintettel is, el-küldhetném a kívánt dolgokat. Sajnos, itt nem rendelkezem mással, mint boldogult férjemnek számomra bekeretezett fényképeivel, a melyek-től nem válok meg. Az Önt érdeklő fotografiá-akat megtalálhatja K-nál Budapesten. A mi a szalon-fényképeket illeti ama boldog időkől, a midőn az én Miskámát bírhattam, közöltettek azok a «Velhagen et Klasing Monatshefte» bio-grafiájában és e füzetből nincsen más rendelkezésemre, csak a mi Párisban maradt.

ÚT A NORMAFA FELÉ.

SKI-FUTÓ NŐ.

KETTŐS RÓDLI.

MEGÉRKEZÉS A DISZNÓFÖHÖZ.

TÉLI SPORT A BUDAI HEGYEKBE. — Balogh Endolf fővitélel.

Czélom az, — s e szerint csináltam meg a végrendeletemet, — hogy egy száz ezer koronás alapítványon kívül, a mely halálom után esedékes a magyar művészek javára, minden emléket: tehát levelek, diplomák, medaillonok, érmek, továbbá szegény férjem arczképe s az anyém (általa festve), a budapesti múzeum részére hagyományozom. Erdemrendeit és a Mes-ternek a millennárius kiállításon viselt díszmagyar-ját — hazájába tett utolsó utazásakor — hasonló-képen.

Úgy számítom, hogy februárban térek vissza Párisba és júliustól kezdve megszüntetem párisi lakásomat, teljesen visszatérve ebbe a kedves kis országba, a hol születtem és a melyben öreg napjaimat tölteni óhajtom.

Tervbe vettem, hogy Budapestre utazom, a hol remélem, végül leleplezik szegény férjem szobrát. Ez számomra kedves zarándoklat lesz az Önök szép hazájába, a melyben olyan jól fogadtak és a melyet sokszor csodáltam és nagyrabecsültem.

Mindenkor készen vagyok arra, hogy Önnek minden felvilágosítást megadjak, a mi csak Önt érdekelheti és nagyon sajnálom, hogy nem rendelkezhetem ezúttal, a mint óhajtottam, a fényképeket illetőleg. Kérem, uram, fogadja szívesen különös tisztelem nyilvánítását.

Cecile de Munkácsy.

Egy decennium már lepergett azóta, hogy Munkácsyt a Kerepesi-temetőbe kísérték, — kegyeletes fogadkozással gyűjteni is kezdtek, hogy méltó emléket állítsanak. Hol a Munkácsy-szobor? Tábori Kornél.

LONDONI LEVÉL.

A Westend egyik nagy műtermében ültünk teánál, ott abban az érdekes negyedben a Holland Park körül, a hol a jellemzetes, nagy, hosszú ablakok töbet jelentenek, mint az ezekhez hasonlókat arra tovább, Mayfairben, mert míg az utóbbi negyedben csak a magánházak báterem-ablakai ezek s így csupán gazdagságról beszélnek, addig Kensingtonban műtermekből nyílnak azok és a pénznél valamivel előkelőbb hatalom, a talantum jelenlétére vallanak.

A korai naplemente izzó rézragyogást vetett a szürke kőház zöld repkénykártyára, ó-bronz színnel futtatva azt be, úgy, hogy még ez is beleillett abba a művészi furlanggal megalkotott színtervbe, melyet házigazdánk valószínűleg meg, mióta Délolaszországból olyan szép zöldes szobrocskákkal tért haza. A vörös-réz-kupolás kandallópárkány terítője, az a mohazöld gobelin kelme, a melyet rézszínekben árnyalt Tudor rózsával hintett tele a himzötű, meg a rajta álló egyszerű, sima zöld cserépből való Ruskin virágtartók a maguk rozsdavörös krizantémum-bokrétájával olyan harmóniát teremtettek, kivált a mint a tűz világa is ott tánczolt a szürkés-zöld falon, hogy szinte természetesen siklott rá a beszéd arra a szerepre, a mit a színek játszanak mindnyájunk életében, az egyik nyugtat, a másik fáraszt, felvidít vagy lehangol, talán a nélkül, hogy erről tudomásunk lenne.

Azaz, hogy ma már nem a nélkül. A színek hatásával szemben való gyermekes, nagy öntudatlansága már múlmi kezd az emberiségnek; bűntört, szőnyeg, falkárpitot mind úgy választunk ma már, hogy az a lélekre olyan módon hasson, a mint azt legjobban óhajtuk. S hogy például a dolgozószobának, a betegszobának, gyermekszobának színezése lelki hatásokat nagyon világosan észrevehető, azt az orvosok is elismerték; esoda-e hát, hogy a színek fontossága egyre nő mindenben?

A ruházatban is. Persze, hogy erre is ráértünk. De nem az asszonyok kezdtek, hanem a férfiak, a minek elegendő magyarázata az, hogy hét közül ötven festők voltak.

Mind, a kik ott ültünk, eddig is szárazok mosolygással néztük az idei divat érthetetlen megtevélyedését, a képtelen szabású ruhaaljat, meg a lapoczkacsontig leóró peremű kalapot. Ezekről én egyszer azt találtam mondani, hogy a kinyitott esernyőt megtették a hölgyek kalapnak, a tokjába pedig beletűtötték.

— És még ezeket a kalapokat nevezik *picture hat*-nek, festményre való kalapnak — lázongott az egyik művész, — pedig bizony semmi közük a Romney és Gainsborough képeiről ismert nagy, de mindig szép vonalú kalapoknak. Olyan festő nincs, a ki a mai kalapokat szívesen festené le.

Hát Hogarth? — vettem ellen. — Hohó, ez már igaz; és hogy erről mi, czéhbéliek feledkeztünk meg! — kiáltott egy arczképfestő és a maga keneső elevenségével rögtön odaszaladt az állványhoz vázlatkönyvért, szénért, aztán hozzá fogott, hogy megalkossa a mai kalap- és ruhadívat karrikaturáját Hogarth szerint.

Míg a rajz készült, annyit bevallottunk mind, hogy színek tekintetében meg lehetünk elégedve a mai ruházatkódással, mert soha még a színek olyan csodásan szépek, lágyak, festőiek nem voltak, mint most, hanem a vonal, a forma iránti érzék úgy megvédett, hogy az a kérdés, — folytatta az egyik, — hogy most, mikor a *merész* meg a *ritű* olyan jellemző két vonása a divatnak, mi tetszenék meg az új alkotások közül a divatvilágban; az-e, a melyik a merész újítást vinné még tovább, vagy az-e, a mely a ritűről a szépre térne vissza?

Nos, erre megfelelt nemrég Londonnak egyik nagy színterítője azzal, hogy a legnagyobb siker azé lett, a mi a merész újítást a szépséggel egyesítette. És a ki ezt megalkotta, magyar ember.

Úgy történt, hogy a minap a Piccadillyről befordulva az Albemarle Streeten mentem végig és a *Viola* felírású udvari divatterem előtt egész sor motor-cart láttam. Benn pedig, a halvány rózsafüzes kárpitozású szalonban sokan ültek vázlatkönyvvel, jegyzőkönyvvel. Persze, a londoni lapok rajzolóit, tudósítóit. Az

A LEGÚJABB LONDONI DIVAT: TÖRÖKÖS SZABÁSÚ ESTÉLYI RUHA. — Eredeti londoni modell.

ilyesmi ugyan sohasem ritkaság a *Viola*-szalonban, hanem ma mégis valami különösebb izgalom lett volna a levegőben. Ah, most már értem! Nem csoda! Eddig csak a londoni, párisi izlés motívumait látták a mintaruhákon, de most, mikor a ruhapróbáló *mannequin*-ek belépnek, látjuk, hogy tetőtől talpig török jelmezben vannak. És a színezés az, hogy ez nem *jelmez*, hanem estélyi ruha. Nos, a jegyzőkönyvek, vázlatkönyvek jelenlétét nem csodáltam, mert hiszen a divattudósító megírja megir mindent; hogy aztán követik-e vagy sem, az más kérdés, hanem a hosszú sor automobill jelenléte, az már meglepett, mert az mind valamennyi — megrendelőt jelent. Hiába, a divatvilágban az idők jele (már hogy aztán jó jele, vagy vészjele-e, az más kérdés), hogy alig lehet oly valami meglepőt, újat, eddig nem látottat a piacra dojni, hogy annak követője ne akadjon és az újság után való lázas kapkodásnak részben az is a magyarázata, hogy az a társaság, a melynek tagjai szalonban, páholyban, versenygyepen, szállóban úgyszólván folyton látják egymást, úgy kimerítik a divat valamennyi irányát, hogy valami újért mindig más meg más birodalomba kell vándorolni; Oroszországba a muzsik szabású prémes kabátért, Japánba a kimonoért, most meg Törökországba az odaliszk ruhák motívumaiért.

Persze, hogy azért száz asszony, még pedig száz ugyancsak jól öltözött asszony egyszerűen mosolyog ezen az újdonságon és annak nézi, a mi: tisztavirág-életű divatszészélynek, az természetes. Ezt elvárhatjuk tőlük. Hanem hogy az egész alkotás szép úgy, a hogy van, az megint bizonyos, sőt az én szememben éppen a meglepő és furcsa törökös motívum nélkül volna még szebb, — mert egyszerűen a kelmeje, a színe gyönyörű valamennyinek. Az egyik a halványkék, az ezüst, a habfehér és a vízzöld árnyalataiból úgy van összeállítva,

hogy a csillogó, habgyöngyös tenger lágy mozgására, susogására gondolunk, a mint a selymeket, gyöngyöröket látjuk és halljuk. A másik kagylórózsaszín puha selyemből áll és holdfényszínű kék ércsillammal telehintett sötétkék selyemtülből; a harmadik pedig egészen fekete selyemből, a melynek komoly voltát azonban szivárványszínű gyöngyvel át-himzett fátyol és aranyhimzés mérsékli.

Nem csoda, ha az a magyar czég, a mely Londonban így meg tudta lepni most ezzel, tavaly meg a «magyar blüzzal», most az angol udvartól megint megnyerte azt a kitüntetést, hogy júniusban a koronázások országnagyné (a peeress-ek) ismét a czég terve szerint készült koronázási ruhát viselik, mint Edward király koronázásakor is.

Bizony művészi izlésű, méltóságos vonalú ruházat kell ahhoz az ünnepélyes jelenethez, mikor az ország összes peeress-ei ott állnak a Westminsterben az új királyné körül, míg ez a koronázó hercegezerék elé térdel. A míg az ő homlokát nem érintette a korona, addig a többi hölgynek sem szabad a magáét viselni; ott tartja azt mindegyikük mellett bársonypárnán egy-egy apród; csak mikor Nagy-Britannia koronája már ott tündöklök a királyné fején, akkor veszi kezébe minden peeress a maga koronáját; magásra tartja és azután a fejére teszi. A hol minden részlethez annyi betanulás szükséges, mint a koronázásnál, nem csoda, ha egyet-mást már most próbálgatnak. És az arisztokrácia egyik fiatal asszonya, Lady Violet mondja is, hogy ő, meg a sógorjóné, a kiket egyszerre főgnak bemutatni a koronázás hetében, már most próbálgatják a hosszú uszályos palástban való járást, hajlongást, meg a mindennél rettenesebb hátrálást — próbálják pedig régi függönyökbe öltözködve, hogy az elbotlás, rátaposás, meg belebonyolódás szinte elkerülhetetlen baleseteit a függöny állja ki inkább, mint az udvari palást.

Az összes előkészületek között, melyek az udvartól indultak ki, a legjobb hatást az kelte, hogy Mária királyné már most arra adott rendeletet, hogy az ő koronázási ruhához minden angol földről kerüljön ki s lehetőleg mindenki más is azon igyekezzék a maga ruházatára nézve.

Mert hiába, megessét sokszor még Angliában is, hogy sokan a nagyon válogatóság közül azt állították, hogy selymet csak Franciaországban, csipkét csak Hollandiában lehet igazán szépet kapni.

Nos és most erre akar Anglia csattanós feleletet adni a *British week* (britt hét) intézményével, a melyet már nagy érdeklődéssel várunk mindnyájan s a mi abban fog állni, hogy London valamennyi olyan utcájára, a hol a legjobb boltok vannak, olyan kirakatokat rendez, a melyekben nem lesz csak egy gombostű sem olyan, a mi ne volna angol gyártmány. A hol pedig irással megjelölten ott lesz a francia, német vagy hollandi áru, ott a mellett ott lesz egyszerűen az angol is, hogy meg lehessen látni, vajjon selejtesebb-e. Mert azt az igazságot, hogy a hazájában senki se próféta, az angol gyárosok is érezték, mikor néha angol selymet francia gyanánt kellett árulniok, mert akkor mindjárt jobbnak tetszett.

Ennek a *British week*nek az indító okait még politikailag is érteni kell. Anglia a maga szabad kereskedelmével piacot nyitott a világ valamennyi árujának, alig egy-két kivétellel. Csaknem mindent vám nélkül lehet behozni. Hanem ha azután valaki azt állítja, hogy ennek az oka, hogy Anglia maga nem tudja azt olyan jól megcsinálni, akkor azután felelni kell reá, meg pedig csakis ilyen súlyos felelettel, a milyen a *British week* lesz.

Egyszer-egyszer Anglia is ugyancsak jogosan megengedheti magának a «*self assertion*» (érvényesülési óhaj) ilyen tényét, mert hiszen vendégszeretőbb, nagylelkűbb házigazdaja már nem lehet az idegennek Angliánál. Zeneművészt, énekest, festőt, szobrászt, ha jobb a nemzetinél, nem lehet jobban megbecsülni, mint azt az angol teszi. Bevalljuk egy-egy művészeti ágról, hogy abban nem állnak ott, a hol más nemzet, hiszen még a világhírű Sir Alfred East is azt mondogatta az angol festészetről, hogy: igazán nagyot, igen-igen nagyot még nem alkotunk! És ezt ott mondja

a Spenser Streeti műteremben, a hol az ő nagy vásznai veszik körül az embert, melyek már mind eladottan készülnek Amerikába, Párisba, Amsterdamba, Japánba! — bevallják és éppen ez állítja világosan az ember elé, mennyire ki kelhetett tűnni már annak a nemzetnek más téren, a mely egy-egy téren való gyöngébb voltát ily bátran bevallja.

Meg azután nagylelkű házigazdaja Anglia az idegennek oly értelemben is, hogy «*everyone may have his say*», mint az ő idiomatikus szavuk tartja, vagyis, hadd mondja el a maga nemzetéről, országáról, a mit jónak lát. Az erre való intézmények között kiválik az *Ethological Society*, a mely a nemzetek jellemének rendszeres tanulmányozására alakult. Japáni államférfi, irországi politikai vezér, francia kabinet-tag, olasz író beszéltek ott már a maguk nemzetének jelleméről, úgy, a hogy azt szívük szerint igaznak tartották, a mit mondtak; a minap pedig nekem jutott a szerencse, hogy a magyar nemzeti jellemről beszéljek. Az ilyen sohasem könnyű feladat, mert a saját nemzetünket hibáztatni, róla keményen ítélni olyan dolog volna, a melyről sohasem tudnám eldönteni, hogy a gyávaság, a roszkarat vagy az esztelenség legnagyobb-e benne; — de viszont ma, az érett, szabad kritika korában, csupán csak felmagasztalni önmagunkat mindenben, annyi volna, mint hitelét venni még annak is, a mi igazán jó nálunk, mert hiszen örök igazság van abban a mesében, hogy attól a madártól, a ki pávatollakkal díszítette magát, utóbb még a saját fényes tollait is el akarták venni.

Van azonban az angol közönségben valami, a mely megkönnyíti azt is, hogy magunkról az érdemet, de azt is, hogy a hibát is elmondjuk. Ez a valami pedig az ő igazi, tisztán emberi jóindulatuk, meg az erős nemzeti érzék a *fair play*, az igazságos eljárás iránt. Erdemeinket nem félünk, hibáinkat nem szégyeljük előtűk emlegetni.

S volt még egy vonás, a mely azt az estét olyan széppé tette. A mint az emelvényről hallgatóságomon végignéstem, az angol közönség tarkítva volt kemény, becsületes skót arczokkal, írek sötét, déli típusú fejével; tavolabb két japáni hallgató borostyánkó színű arca; a hosszú fátyolba és rózsaszín selyembe burkolózott bronzaréz hölgy hindu; az egyik alnelök társaságából egy spanyol és egy svájczit már elodálás előtt mutattak be. A francziák, németek, belgák már fel sem tűnnek, hogy ott vannak közöttük.

Lehetetlen, hogy észbe ne jussan az embernek, hogy még az ilyen est is, a hol azért gyűlünk össze havonként, hogy egymás nemzetét jobban megismerjük, lehetetlen, hogy ne annak a jele legyen: bármily hosszú, bármily tekervényes is az út, bármily sokszor el-elvétli is a célt majd egyik nemzet, majd a másik, azért mégis csak halad az emberiség, ha néha végszszel telt erdőn, sivatagon keresztül is a végzél felé, a hol a világbeke ezüst olajfája integet.

Gineverné György Ilona.

EGY NÉMET PUSKAMÍVESRŐL.

— Mauser Pál. —

Oberndorf városkában, a Schwarzwald közelében, él egy hetvenkét éves öreg úr. Kedves, szokásaira egyszerű aggastyán. A városbeliek nagy tisztelettel köszöntik, ha találkoznak vele az utcán; de ő igénytelenül jár közöttük, s mert áhitatos lelkű ember, vasárnaponként megjelenik szentegyházuknak kórusán s az orgona hangjai mellett templomi énekeket zeng, karban azokkal a polgártársaival, kik hozzá hasonlóan, szeretik a zenét, a vallásos éneket. Oberndorfnak ez az öreg polgára történelmi nevű ember: Mauser Pál. Ő találta fel korunk egyik legtekélyesebb fegyverét, a Mauser-puskát.

A fegyver ől és sebet üt a szegény katonának, de azért a puskamíves megőrizte lelkének harmóniáját. Ő nem ont vért, ő csak mesterember, eszköze a haladásnak, mely megköveteli jogait a fegyvertechnika terén is. Schwarz-Berthold barátot sem a Nérók, hanem a nagy feltalálók közt emlegetik, a puskaporért, mely mérhetetlen haladást jelent a követőgyű és faltörökös bárgyú szereplése után.

A TURINI NEMZETKÖZI KIÁLLÍTÁS ÉPÜLŐ MAGYAR PAVILLONJA.

Mauser Pál életpályája érdekes és tanulságos. Helyet kellene szorítani számára az iskolák olvasókönyveiben. A magyar gyermek olvasmányában mindig sok hely jut az ő és középkori hősködésének. S mint-hogy az apák is ezen a szellemi kenyéren nőttek fel, haladásunk a gyakorlatiasság terén lassú. Pedig a kedv a haladásra megvan s az ipari élet nagyra nőtt a köztisztviselőben. De még nem járunk a helyes úton. A tanult osztály már bocsát rajokat az iparúzó pályára, a régi iparos-családok meg jobbra «*úri*» pályára nevelik gyermekeiket.

Mauser Pál, kiről e soraink szólnak, a fegyvertechnika terén akként válhatott a világ egyik legnagyobb tekintélyévé, hogy maga is puskamíves-családból származott. Az ő példáján is bebizonyosodott, hogy a családi tradíció mily nagy kincs az utódok fejlődésében. Apja, nagypapja is puskamíves volt, annak nevelték, kedve szerint, őt magát, és istenadta tehetségre vele egyértékű öcsését, Mauser Vilmost is. A két testvér nagy odaadással szentelte magát az apa mesterségére, s német kutató elméjükkel sokat bibelődtek a fegyvertechnika megoldatlan kérdéseivel. A tudásvágy Liègebe szállította őket, s mint-hogy nagy tehetségüknek adott jelét a hátultöltő fegyver szerkezetének tökéletesítésében, csakhamar pártfogójuk is akadt az amerikai Noris személyében, ki nyagyi támogatásával abba a helyzetbe segítette őket, hogy gond nélkül és a szükséges anyagi eszközökkel fölszerelve munkálkodhassanak a fegyvertechnika fejlesztésén. Tanulmányaink az egyikeknek, melyet genialitásuk támogatott, az lett az eredménye, hogy megteremtették a kiskaliberű Mauser-puskát, mely az 1870—1871-iki francia-porosz háború után a német hadsereg fegyvere lett. Hogy mit jelentett ez számukra pénzben, tekintélyük megalapításában, mondani fölösleges.

A két testvér ez időtől fogva kizárólag találmányának tökéletesítésével foglalkozott. Úgy látszik, Pál, az idősebbik, volt az energikusabb üzleti talantum közöttük. A gyalogsági fegyver feltalálása után közösen alkották meg a Mauser-féle lovassági karabélyt, 1879-ben Pál önállóan egy hátultöltő pisztolyt s egy revolvert, a német tisztakar kézi fegyvereit. Gazdagságuk és tekintélyük nöttön-nőtt s 1874-ben már meg-szereshették tulajdonuknak a szülővárosukban levő királyi fegyvergyárat. Ott alkotta meg Mauser Pál 1881-ben, egy évvel öcsésének és üzletársának korán bekövetkezett halála előtt merőben új gyalogsági ismétlőfegyvert, mely a régiebb Mauser-puska kiküszöbölésével a német hadsereg általánosan elfogadott lövőfegyvere lett.

A megérdemelt közt hűségese kitarított az idősebbik Mauser mellett. A Mauser-puska

diadalmasan foglalta el megillető helyét a világ nem egy nagy hadseregében. Előbb Belgium szerezte fel katonáit Mauser-puskával, aztán Spanyolország, majd Törökország, Khina, Szerbia és Argentina. Az oberndorfi puskamíves fia így lassan-lassan a világ fegyverkovácsa lett. De nem pihent babérai. Folyton újabb meg újabb javítással tökéletesítette modelljét s a mai napig több mint nyolcz millió Mauser-puskát gyártottak az említett államok hadseregei számára, hat milliót Mauser Pál oberndorfi, Löwe berlini, Herstal lüttichi gyárában, azonkívül a spanyol- és svédországi állami fegyvergyárakban.

A nagy feltaláló most is szülővárosában, Oberndorfban él és nagy kora ellenére fiatalos erővel tartja kezében nagy gyártelepének vezetését. Találmányainak és munkájának él népes családja körében; igénytelenül, kerülve a kifüftetést, büszkén egyszerű származására. Egy ízben mandátumot vállalt a német birodalmi gyűlésben, de aztán visszavonult ismét a polgári élet nyugodtabb viszonyai közé s bár tisztelet és gazdagság veszi körül, lelkében megmaradt egyszerű német puskamívesnek.

HELLÉ.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta Marcelle Tinayre. — Fordította M. Hrabovszky Julia.

XI.

Grosjean, Lamperier és Walter Karlon kívül, nagybátyám sohasem hívott meg senkit a házához. A Gerard házaspár alig három ízben jelent meg nálunk. Babette majdnem a fejét vesztette, mikor bejelenttem neki, hogy nyolcz személyre adunk ebédet.

— Egészen bizonyos — mondta nekem — egészen bizonyos, hogy Sylvain úrnak valami czéja van. Nem természetes ennyi embert hívni meg egyszerre... Én azt hiszem, férjhez akarja adni a kisasszonyt.

— Schase hídt ezt Babette. Nagybátyám kijelentette, hogy teljesen a saját fejem szerint fogok férjhez menni és ő nem fog ebbe a dologba beleavatkozni.

Babette hitetlenül rázta a fejét. — Pedig, kisasszony, a nagyságos úr jól tenné, ha gondolna rá egy kicsit. Az év végén húsz éves lesz; a kisasszony húsz éves! ez a szerelem ideje. Csak nem fog egész életén át tanulni!

Babette fecsegése daczára tudtam, hogy Sylvain bácsi minden utógondolat nélkül hívta meg Marboynét és Clairmont Mauricet. A fiatal ember elutasítása különben is kizárt minden házassági tervet.

Sylvain bácsi nagyon gyakran megvitatta ve-

lem férjhezmenetelen gyöngéd kérdését. Fiyelmeztetett, hogy az ő szerepének vége és nincs szándékában választatásban befolyásolni, vagy helyettem választani; egy ilyen komoly kérdés eldöntésében reám hátrítva minden felelősséget, ezáltal éreztetni akarta velem szabadságom árának nagyságát és a megfontolás szükségességét. Tudta, hogy jóhiszeműleg esalóldhatom, de önmagát sem hitte esalhatólnak és úgy vélte, az őstöm, az ész, a szerelemről táplált felsőbb rendű eszményem jobban fogtak vezetni egy harmadik személy tapasztalatánál.

Észrevettem, hogy Sylvain bácsi nem mutat nagy elragadtatást Clairmont Maurice tehetése fölött, bár semmi kifogása sem volt e fiatal ember iránt és rokonszenvvel nyilatkozott róla. Közönyösséget tehát Genesvriert iránti túlságos rajongásának tulajdonítottam és ezért bizarr nehezeltésem éreztem a Clovis-utcaz remetéje iránt. Nem jutott eszembe — hőbortjaimban a fiatalág annyira igazságtalan — hogyha Clairmonttal nem ugyanazon időben találkozom mint Genesvriertel, az utóbbi talán nagyon nagy, elbűvölő hatást gyakorolt volna reám.

Lakásunkat vendégeink elfogadására előkészítve, nem igyekeztem annak komorságát Marboyné ügyes találgatásaiával enyhíteni. Az asztalt még nagyszüleim lakodalman szerepelt, régi damaszttal terítettem meg, vékony aranyos, csímeres porcellánt néhány értékes kristálydarabot, régi ezüstöt raktam reája. Két alacsony, három ágú bronz gyertyatartó, melyeknek aranyozott tulipánjai, virágszárai egy XVI. Lajos korabeli vésnök műve volt, a középben álló, nárcisz és sárka marguerittekéből álló kosár, harmonizáltak a porcellánal és az egész asztalnak bizonyos fehér-arany színezetet adtak.

Nagybátyám meg volt elégedve.

— Ez az asztal azt követelte, hogy te is fehérbe öltözz. Néhány nárciszt fogsz tűzni a hajadba és az öved mellé. Szeretem a fehér és az arany színvegyületét; van benne valami nagyon pompás és egyszersmind szűzies: a lilimok és a királynők szépsége ez.

Mikor lementem a szalonba, nem többé ragyogó atlaszba, de fehér kreppebe öltözve, a mi görög tunikaként lágyan omlott alá, Grosjean kileltette, hogy a hajkémet és az arczéletem látta egy syracusai érmen. Lampérier Virgilt idézte, Walter Karl Goethe, csak Genesvriert nem szőlt semmit.

De minden bókna! edesebb volt nekem a tekintet, a mit Clairmont Maurice vetett reám, mikor öreg barátnőmmel belépett. Bámulatot, rokonszenvet, majdnem gyöngédséget olvastam ki a szeméből. Más fiatal leány talán szerelmet sejtett volna.

Marboy asszony nagyvilági otthonossága, Maurice vidámsága felélénkítették a társaságot. Maurice olyan módon tudott Görögországról beszélni, hogy egészen felvidégette Lampériert és Waltert, sőt a német annyira el volt ragadtatva, hogy találkozni akart Mauricezal az Olympuson. Nagybátyám is befolyásolva látszott lenni a fiatal költő ellenállhatatlan modora által, a mi nagyon szép asszonyok zsarnokságához volt hasonló.

Mikor a kávét felszolgáltam a szalonban, a költő úgy érezte magát nálunk, mint kis király a birodalmában. Minden szem el volt bájolva — és a szívek is

Április vége felé járt, egy rendkívüli meleg április, a mi gyöngéd leveleket fakasztott a fákon és felvirágozta vadgesztenyéifáinkat. Nagybátyám felnyitotta a kertre nyíló széles üveg ajtót. Clairmont elszavalt drámájából az ódát *Aphrodité*-hez és a csengő, magasan szárnyaló versek ezen a szép tavaszi éjszakán, mintegy szerelmes szótágoknak rezgését hagyták vissza a levegőben. Marboy asszony kérésére nagybátyám elővette a fuvoláját és én a zongorához ültem.

A kisérlet vékony hangjai mellett a fuvola kristály hangja az árnyak sétáját idézte Orpheus harmadik felvonásából. Hasonló estéken, hány ízben gyönyörködtünk nagybátyámmal ebben a valóban isteni zenében — honnan jött tehát, hogy most mégis úgy tetszett, először játszott e zenét? Szemeim félig lecsukódtak: az örökös alkonyban bolyongtam, a myrtusok alatt, a hol Virgil elhaladni látta Didont, felháborodva, hallgatagon, megebevezve egy szerelem által, a

mit még a halál sem gyógyít meg. A gyertyák lángjai lobogtak. A holdvilágban a fák ágai feketén rajzolódtak le. Mikor befejeztem a játékot, mindnyájan halkán beszéltek, mintha valami fenkölt dolog szállt volna el felettünk. Grosjean a rendes whistet követelte. Walter eltávozott. Mindnyájan a játékasztal körül csoportosultak. Fehér sál vettem a vállaimra és kislétem a kertbe.

Clairmont Maurice követett. Majdnem négyeszköz voltunk, de az üvegajtón és a két széles ablakon át nagybátyám és vendégeink láthatnak és én megpillantottam az ablaknál álló Genesvriert komor alakját. Ő nem kártyázott. Egyike volt azon szűzies éjeknek, mikor a hold tejfehér ködök birodalma, gyöngyház és megmérhetetlen ezüst fölött uralkodik. A osillagok eltűntek ezen a ragyogó éjjelen, mint eltűnnek a fiatal leánynak álmai az első szerelem káprázatában. A látóhatárt körülzáró falak nem voltak feketék, alig sötétek és majdnem olyan világosszürke színt nyertek, mint a magas tornyok légies szürkesége. Koronként szellő fújdogált, mintha az évszak fulladozó lélegzete lenne és a virító gesztenyefák szirmai aláhullottak az út kavicsaira, a ruhámra, a hajamra.

— Minő gyönyörteljes óra! — szőlt Clairmont. — Úgy tetszik előttem, az idő megállt, a holnap nem fog eljönni, nekem sohasem kellett volna elutaznom. A lelkem a valóság és az álom között lebeg, impregnálva van költésztől és zenétől, mintegy megérve egy isten által. Feledhetetlen pillanatokat éltem át ma este.

Nem feleltem. Egymás mellett haladtunk és az árnyékaikat néztem; néha annyira közel voltak egymáshoz, hogy majdnem egybeolvadtak valami immateriális, néma ölekezésben és ez titokzatos szemérmű éreztet ébresztett bennem. Nem óhajtottam, hogy Maurice megfogja a kezemet, sem hogy gyöngéd szavakat intézen hozzám, a szerelem gondolata olyan volt a lelkemben, mint a láthatatlan nap az égen. Szerettem volna, ha egy mirtus allé a végtelenbe nyúlva, magába fogadja bolyongó álmainkat és árnyaink esőjka az örökkévalóságig tart.

Ő beszélt. Mit mondott nekem? Alig emlékezem reá. Nem mondta, hogy szeret, nem kérte, hogy szeressem, de azt mondta, hogy útjainak minden állomásán vele leszek, hogy közös érzéseink misztikus lánczot vonnak közöttünk; hogy két év múlva, ha majd ő visszatér, még fiatalabb, szebb leszek, mint most... Nem voltunk szerelmes pár, miután ő fájdalom nélkül távozott és én nem mondtam semmit, a mi őt visszatartotta volna. Csak árnyékaink ölelték át egymást, szaladtak szét, hogy újra összeölelkezzenek... a mi bohó, szerelmes árnyaink. És a sűrű bokrok közül a megsejnkített Amor mosolyogva nézett reánk.

Vissza kellett mennünk a szalonba és banális formalitások, az udvariasság hideg gesztusaival búcsúztunk el egymástól. Az ajtó bezárult a fiatal ember mögött, a ki álmódóva, hódítóként ment ki a kalandos nagyvilágba. És úgy tetszett előttem, egy kicsiny, gyöngéd virág hervadt el egyszerre, hasonlóan az övembe dugott nárciszokhoz. (Folytatása következik.)

A HÉTRŐL.

Az Akadémia szindarab-pályázataiból — néhány nagyon tiszteltreméltó, de nagyon ritka kivétellel — még csak nem is olyan régen, akkor kerekedett ellentmondó följúdulás és kritikai pörpötvár, ha — kiadták a díjat. A legutóbbi esztendőben akkor kavarozik vihar, ha nem adják ki a jutalmat. Ez a változás nagyon jellemző és pedig örvendetesen jellemző. Úgy gondoljuk, mindenesetre egészségesebb és természetesebb állapot az, ha a közönség kisebb igényű, mint az Akadémia, mint az, ha az Akadémia kevesebbel beéri, mint a közönség. Már pedig még a közeli multban is ez volt az eset. Az Akadémia egész sereg olyan szinpadai munkának adta oda a koszorút, a mely az Akadémia felain kívül a tetszésnek, a sikernek egy árva virágszálat se tudta megkapni. Egy-egy kisebb csataterőgei alatt nem porladt annyit elesett vértelen hős, a hány ilyen díjkorosorú halott a bukás közös sírjában pihen minden reménye és igénye nélkül a föltámadásnak.

Ma más a helyzet. A változás, sajnos, nem abban áll, hogy a pályadíjas darabok egyúttal a közönség kegyeltjeivé is lettek volna, hanem abban, hogy az Akadémia tagadja meg a maga elismerését olyan daraboktól, a melyeket a közönség és a nem akadémiai fórumon ítélkező kritika igenis érdemesnek nyilvánított a siker tapsára, aranyára és koszorújára.

Már most: akár az Akadémiának van igaza, akár a közönségnek van igaza, akár igaza van — a mi szintén lehetséges — mind a kettőnek, bizonyos az az egy, hogy ez a változott állapot jobb és kedvezőbb annál, a minek a javát mind az Akadémia, mint a közönség egyaránt kell, hogy kívánja: az irodalomnak. Mert az tagadhatatlan, hogy az írók és műveik jobban járnak vele, ha a közönség honorálja őket, mint ha az Akadémia van csak velük megeledeve. Talán fölösleges is megjegyeznünk, hogy igazi írókról és igazi irodalomról beszélünk, a kiket és a melyet nem a hivatás készségének: a talentumnak hiánya, hanem csak a meglévő készség felhasználásának iránya hajlít el az akadémiai elismeréstől.

Mert — a legteljesebb tisztelettel mondjuk — a halhatatlanság adományozása nem az akadémiai privilégiuma. A halhatatlanság a talentum nagyszerűsége, ezt pedig a jó Isten adja. Az akadémia csak az a minden tiszteltreméltó és az emberi ítélet ereje szerint határolt törekvése, hogy a talentumot megismerje és jogához juttassa. De ugyanez a törekvés az Akadémiaik falain kívül is megvan. Az Akadémiaik is kétségbe kellene, hogy essenek, ha nem lenne. A talentumkereső és magasztaló munkának egy szép versenyé folyik szakadatlanul és csak az idő telése dönti el, hogy ebben a nemes versengésben, a kincstárlásban és megismerésben melyik tábornak volt nagyobb szerencséje.

Az értékek azonban mindenesetre szerencséje, ha keresik és ha megbecsülik. Még akkor is, ha az idők folyamán nem bizonyult örök értéknek. Ismétéljük: ezt a szót, hogy *halhatatlanság* nem való emlegetni. Azok, a kik az Akadémia koszorújára pályáznak, egyelőre ép úgy csak élő emberek, mint a kik a tetszést más fórum előtt keresik a hivatás igaz eszközeivel. A hangos siker nem bizonyossága az érdem valóságának, de az ellenkezőnek se bizonyossága. A halhatatlan dicsőségnek is kell, hogy egyszer kezdete is legyen. Kezdeti hetek későbbben is, mint a mikor megérdemelés, de hiteles lehet az érdem akkor is, ha a tetszés, a siker, a népszerűség mindjárt megkezdí a számára a fizetést.

Ha tehát Akadémia és közönség nem tudnak találkozni, vagy ritkán találkoznak a tetszésben, ez nem okvetlenül jelenti akár az egyik akár a másik fél tévedését, mert mindenkinek elemi joga van a maga izléséhez és az ítéletmondáshoz is, ha ezt meg tudja okolni.

És ebben a pontban például szinte hálásak lehetünk a Vojnits-díj döntésének. Ez a döntés a vitában, a melyet támasztott, megszólatott egy egész csapat érdekes és értékes embert. Akármelyik csatázó fölfogást érzi is helyesnek a szemlélő, gyönyörűsége kellett, hogy teljék valamennyinek a kifejtésében. Egy valóságos *ankét* keletkezett kiváló elmék megnyilatkozása, erős, szép, súlyos és gazdag vita, a mely alkalmas volt megtermékenyíteni a figyelői gondolatát. Erre pedig nagyobb szükségünk van, mint a mekkora szükségük lett volna a kis Vojnits-jutalomra azoknak, a kiktől megtagadták a nélkül, hogy ők kérték volna.

Ez a Vojnits-jutalom különben az intenciója minden tiszteltreméltósága mellett is eszünkbe kell, hogy juttassa azt az igazságot, hogy egy hatos csak akkor pénz — ha nincsen. Tudjuk, hogy a magyar szinpadai írók, ha nem sikerült is a *legjobb* darabot megalkotniuk, de meg tudták állani a sarat a közönség előtt, nem igen szorílnak többé stipendiumra. Az utolsó három esztendő alatt háromnál több olyan magyar szindarab termett, a mely a Vojnits-díj százszorosát is megjövődélmezte szerencsés szerzőjének.

Nagyon meg tudnók érteni még azt is, ha az Akadémiát inkább feszélyezné az, hogy ezeknek az uraknak átnyujtson, kéretlenül, négy száz pengőt, mint az, hogy — ne vállalkozzék rája. Egyáltalában kényelmesebb dolog nem adni azoknak, a kik nem kérnek, mint adni olyanoknak, a kik se nem kértek se rá nincsenek szorulva.

Igaz, hogy az ilyen jutalomnak nem a pénzben, hanem a dicsőségben kell az értéket tisztelni, de a szimbolumnak bizonyára nem a bankó a legalkalmasabb formája. A kinek pénzt adtak, arra egy külön föladatot ró a követelés, hogy ne pénzt lásson abban, a mit kapott, hanem egyebet. És ezt a föladatot nem könnyíti meg az a mélan mosolygós valóság, hogy négy száz forint — közeletű szózással élve — valóban *nem pénz* annak, a kinek százszor annyi is van a zsebében vagy a bankjában.

Ez a kisméretű jutalom szerencsére a mai viszonyok között már valóban *nem pénz*, mentesíteni kell tehát attól, hogy ez a szemrehányás ráfordítható legyen. Megvan ennek az igen könnyen érvényesíthető módja. Ha a Vojnits-jutalom ma már nem pénz, hát — ne is legyen pénz. Változtassa meg az alakját a nélkül, hogy ezzel a czélzatán és hivatásán változás vagy sérelem esnék.

A Vojnits-jutalom ne maradjon meg *összegnek*, hanem legyen belőle egy kedves, ügyes és tetszetős valami, a mi annyiba kerül, mint az alapítvány jutalomnak szánt kamatja, de a változott viszonyok között ennél a pénznél értékesebb lesz azok szemében, a kiket rája érdemesítenek. Legyen ez a valami egy négy száz forintot érő, illetve ennyibe kerülő szép, nagy, művészi aranyérem, plakett vagy koszorú és értéke, vonzó és demonstráló ereje egyszerre megnövekedik. Mert valóban szimbólum lesz, emléke és maradandó hirdetője egy dicsőségnek, a melyet senkinek se jut eszébe abból a nézőpontból kritizálni: mit is hoz a konyhára? Azok szemében, a kiknek hivatásuk útjába esik, sokkal büszkébb örömmel teszik íróasztalukra, mint a gyorslábú bankókat a bugyellárisukba.

Annál az útnál, a mely a dicsőséghez, a sikerhez meg az Akadémia koszorújához vezet, így *«fertyá»* után több ember jár Budapesten egy másik utat emeleket hegyein keresztül a különböző utcák czikázó vonalában. Ez az út — a lakáskeresés útja. Rettenetesen népes és forgalmas. A temérdek építkezés megmozdította az embereket a — vállalkozó bátorságot. Nem ugyan arra, hogy gyárakat alapítsanak, hanem, hogy — lakást keressenek. Most már merünk reménykedni, hogy esetleg másutt is akad számunkra, talán olcsóbb és talán tágasabb hely is, mint a hol a lakásínség éveiben a mene-

JÉGVÁGÓK.

külés minden vakmerő és eleve meddőnek érzett kísérlete nélkül túrtünk, szenvedtünk és főként adóztunk, adóztunk, adóztunk.

A mai fejlett és gazdag utazási irodalom mellett természetesen ennek a kutató-útnak is van Baedekerje. Nem nagyon előkelő irodalmi termék, de annál olvasottabb. Az *apró-hirdetés* ez az óriási és temérdek rekesszi piacra a modern élet szükségleteinek, a hol mindent árulnak a boldogságtól a cipőkenőősig.

Lakást is. És böngészvén a nyomtatott kockákából épült betűföldzölöpokat a szemünknek villan ez a hirdetés:

Kiadók

minden elképzelhető kényelemmel berendezett *kétszobás urasági lakások* modern házban.

Odébb:

Garçon lakás.

szépen bútorozva, kétáblakos, külön bejárattal az előszobából, előkelő úrnak, distingváló családnál kiadó.

Nem sajtóhiba. A minden elképzelhető kényelemmel berendezett *urasági lakásban* a szobák száma nem hét, hanem valóban *kettő* és az előszobából külön bejárattal kétáblakos *garçon-lakás* luxusát megengedi magának.

Eszünkbe jut az elszegényedett bárónéról szóló melankolikus anekdota, a ki a pusztító viharok után falura menekülve, eselődjét, egy tenyerestalpás parasztleányt a *komorna* méltóságával ruházta föl és maga mondotta mosolyogva:

— Ez az egy luxus az, a mit a régi idők emlékeül megengedhetek magannak. Nagyobb bért úgy se fizetek érte. A kétszobás lakás luxusos minősítése ellen nekünk se lenne kifogásunk, ha ez a rangemelés — béremeléssel is nem járna. De a szomorú az, hogy a kétszobás lakásért annyit kell fizetni, mintha — csakugyan urasági lakás lenne. A háziurak nagy demokraták. Iszonyúan megadóztatják a címeiket.

Igazán nem tudjuk, *é*rdemes-e még *szót* ejteni arról a «sérelemről» a mely azzal ért bennünket, hogy Budapest képviselőit szavazattöbbséggel *nem* hívják meg Bécs város báljára. De azt már bizonyosan tudjuk, hogy haragudni nem érdemes miatt. Mert a hol szavazással döntenek arról, meghívjanak-e a ház vendégeinek vagy sem, jobb szeretem, ha negyven szóval harmincz ellen *nem* hívnak meg, mintha negyven szóval harmincz ellen igenis meginvitálnak. Ebben az utóbbi esetben ugyanis a negyven kedvéért kötelek vagyok elmenni oda, a hol tudom, hogy harminczan nem látnak szívesen, ellenben, ha megfordítva van az arány, föl vagyok mentve ettől a gyönyörűségtől. *Sigma.*

JÉGSZÁLLÍTÁS A FŐVÁROS KÖRNYÉKÉN.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A csodálatos kontós. A legutóbbi időkben néhány új és érdekes irónó lépett a nyilvánosság elé... Tóth Wanda, a ki most kötetben is kiadta néhány novelláját... A kék társaktól megkülönböztet az erős belső élet és heves érzékenység, a kikben az öntudat felszínére vetődik mindaz, a mi a mindennapi felében az öntudat mélyében, a megszokások, a konvenciók felhalmozódott rétegei alatt szunnyad...

A 'Budapesti Szemle' most megjelent februári számában Fraknói Vilmos kezd egy új forrástanulmányokon alapuló nagyobb történelmi élet- és jellemrajzot Szilágyi Mihályról, Mátyás király korában...

Egy könyv szülők, tanárok és diákok számára. Nem tanügyi könyv Hazay Olivér kis könyve, mint a hogy címéből következtetni lehetne, hanem elmesélve csapongó elmeséltatások tulajdonképeni közös, ezél nélküli gyűjteménye a tanár és a diák viszonyáról, a gyermek megbecsüléséről, a művészi nevelésről, irodalomról...

A 'Jó Pajtás', Sebők Zsigmond és Benedek Elek képes gyermeklapja legújabb számában Endrődi Sándor írt versét, Szemere György elbeszélését, Sebők Zsigmond elmondja Dörnyősi Dömötör, a híres maczkó látogatását Debreczenben...

szám ára 20 fillér. Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal. (IV. ker., Egyetem-utca 4.)

Uj könyvek. A csodálatos kontós. Elbeszélések, írta Tóth Wanda. Budapest, a Nyugat kiadása. Egy könyv szülők, tanárok és diákok számára. Írta Hazay Olivér. Budapest, Franklin-Társulat; ára 3 korona.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Kenesei KENESY LÁSZLÓ negyvennyolcas nyug. honvéderőmester, 83 éves korában Veszprémben. — VASS MÁTYÁS, Arad város törvényhatósági bizottsági tagja, 66 éves korában Aradon. — THALMANN GUSZTÁV, Szeben-megye volt főispánja, 79 éves korában. — LAT-NOVICZ ERNŐ, volt országgyűlési képviselő 65 éves korában Budapestben. — DR. KORTSCHNER LAPÓT ügyvéd, városi képviselő, Veszprém vármegye tb. főügyésze, 60 éves korában Pápán. — CINK LAJOS, a pécsi városi felső kereskedelmi iskola igazgatója, Pécsen. — HAUSER KÁROLY, nyug. főreáliskolai tanár, 70 éves korában Sopronban. — KÁLCZY JÁNOS helyettes rajztanár, 38 éves korában Szentgotthárdon. — RÁTKI és salamoniai BARTHODESZKÉY KÁLMÁN, jogtudományi doktor, nyug. csepregi járásbíró, 48 éves korában Budapestben. — KLESZNER VILMOS, nyug. tisztartó 62 éves korában Nagyváradon. — POLÁGH KÁROLY plébános, aranyismis áldozópap, 95 éves korában Felkán. — TALOS GYULA, vízivárosi plébános, 50 éves korában Budapestben. — KISS ISTVÁN pápai kamarás, nyug. váci egyházmegyei plébános, 65 éves korában Szegeden. — WEIGANA JÓZSEF, a kegyestanítórend szentgyörgyi társházának másodikfőnöke, nyug. gimnáziumi rendes tanár, 63 éves korában Budapestben. — NITS ISTVÁN, szekszárdi szőlészeti és borászati főfelügyelő, 51 éves korában Szekszárdon.

Öz. nemes TUCZENTALLER SÁNDORNÉ, szül. jános-lavi Pavlovsky Fanny, 92 éves korában Budapestben. — DR. VIRAVA JÓZSEFNÉ, szül. Simon Zsófia, dr. Virava József fővárosi ügyvéd felesége, 81 éves korában Budapestben. — ÖZV. KUTASSY IGONCZÉNÉ, szül. Magyar Viktória, néhai Kutassy Ignác tábornok özvegye, 78 éves korában Németútváron. — ÖZV. SZELESZTEY LAJOSNÉ, szül. Szőnyeghy Erzsébet, 73 éves korában Marozai községben. — ÖZV. KOKAS FERENCZÉNÉ, szül. Hauer Mária, 72 éves korában Csornán. — ÖZV. ZSISKÓ FERENCZÉNÉ, szül. Haley

keivits Zsófia, 71 éves korában Budapestben. — ÖZV. GYURKÓ ABRÁHÁMNÉ, szül. Orecy Sarolta báróné, 71 éves korában Kis-Terenán. — ÖZV. SZÁMNER KÁLMÁNNÉ, szül. Szász Mária, 67 éves korában Székesfehérváron. — Pósteleki KLÁZER ELEKNÉ, szül. Bönyi és mezőőrsi Iványos Antonia, 65 éves korában Budapestben. — ÖZV. MIKULECZY ISTVÁNNÉ, szül. Kisujszállási Kuan Ilona, 60 éves korában Miskolcon. — Soó DOMOKOSNÉ, szül. Stieglitz Mária, 26 éves korában Székelyudvarhelyen. — ÖZV. komjátszegi KELETY GUSZTÁVNÉ, szül. Eleméry Izabella, 57 éves korában Budapestben. — SCHUNDA MÁRIA, Schunda V. József hangszergyáros neje, Budapestben. — TSCHIEPEN DEZSŐNÉ, szül. Rundsich Terézia, Ercsi községben. — BALOGH MARGITKA, rábahiévi és galánthai Balogh Ernő foerdőmérnök és felesége, szül. Rosenheimi Rösler Irma 9 éves leánya Budapestben.

EGYVELEG.

Ehrlich-utczák. A Majna melletti Frankfurt-ban és Buenos-Aires-ben a napokban a vérhaj szerumanak híres föltalálójáról egy-egy utcát Ehrlich-utczának neveztek el.

Hány virágos növény van? Nemrégiben Uphof T. J. egy munkát adott ki a növényfajokról. E mű szerint eddig összesen 133,082 virágos növény ismeretes.

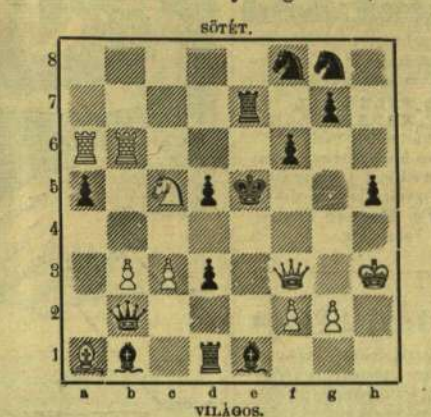
Egy érdekes nyilatkozat. Cook, a 'híres' sarkutazó, legújabb nyilatkozata szerint nem bizonyos abban, hogy az északi sarkot tényleg elérte. A hideg és a fáradság ugyanis a hosszú úton annyira megtörte, hogy már valósággal félőrlt lehetett, mikor azt gondolta, hogy az északi sarkot elérte.

SAINT-RAPHAËL

FRANZIAI TERMÉSZETES BOR. A gyomor legjobb barátja. bevált anámia, ideg- és gyomorbetegségek és lábbadozó betegnek. Kapható minden gyógyszerárban 6.— koronájával. Főraktár: Apotheke, Zum heil. Geist, Wien, L. Operngasse 16.

SAKKJÁTÉK.

2731. számú feladvány Feigl M.-től, Bécs.

Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

- A 2727. számú feladvány megfajtése Jaspersen J.-től. Világos. Sötét. 1. Vh2-g3! ... c4-b3 (e) 2. Vg3-f4 ... Kc6-d5 (a) 3. Ka7-b7 stb. 2. Vh4-a4 ... Kc6-b5 (b) 3. Vh4-a4 ... stb. 1. ... f4-g3 (d) 2. Fh3-c4 ... a5-a4 3. h3-h4 ... a5-a4 1. ... c4-c3 2. Vg3-f4 ... Kd5-c6 3. Hd5-a7 ... stb. t. sz.

Helyesen fejtették meg: Merényi Lajos. — Geist József és Stark Vilmos. — A 'Budapesti Sakk-kör'. — A 'Budapesti III. ker. Sakk-kör'. — Ludanyi Antal. — Wyehogrod Pál. — Beer Már. — Gottlieb István (Budapest). — Németh Péter (Csongor). — Kintzig Róbert (Fakert). — Müller Nándor (Szobathely). — Hoffbauer Antal (Lipótvár). — Szabó János (Bakony-Szentlászló). — A 'Győri Sakk-kör'. — Székely Jenő. — Mészey József (Győr). — A 'Zborói Társaság'. — A 'Kaloecai Katolikus Kör'. — Veörös Miklós (Zirc). — Ifj. Hubay Bertalan (Bodas-tylak). — A 'Duna-földvidéki Egyenlőségi kör'. — Dunaföldvár. — Barosa Mihály (Biharudvari). — Csolnoki István (Hajduhadháza). — A 'Leibitzi Gasdasági Kaszinó'. — Leibitzi. — Lustyik János és Szivák János (Alberti-Ira). — Csengeri Gaszinó (Csenger). Király Mihály (Zenta). — Kunz Bező (Temesváros). — Budai Sakkos Társaság (Budapest). — Patkó Imre (Talpas).

Szerkesztői üzenetek.

Haj, de taposott volt. Kedves hangú, de jelentéktelen apróság, a technikájában is vannak bökkenők. Sirói vágyóda. Álom. Tessék csak egyelőre megmaradni az önképzőkörben. Az én mámorom. Nagyon akar, de csak nagyokat mond, — a redőt kiállítás még nem diktáram. Mily szép volt a... A virágnak stb. Nagyon kezdleges számrpróbálgatások. Csaták. Sok benne a zavarosság és egyebekben is erőtlenség, elnyújtottan van írva. Lenau. Ugyanezeket a Lenau-verseket mások fordításában különböző alkalmakkor már köztöltik s lehetetlen most újra közölnünk. Cséplésnél. E y hegedés éneke. Semmitmondó dolgok, csupa régi, elcsépezt szavakat ismételve. A lovaghoz. Költő-szerlelem stb. Fialatos ábrándozások, de nem művészi munkák.

KÉPTALÁNY.

A 3-ik számban megjelent képtalány megfejtése: Minden gaszagnak első gygyvere a hazugság és gyűlölet.

Felolós szerkesztő: Hoitsy Pál. Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

FOULARD-SELYEM. méterenként 1.15 koronától feljebb bluzokra és ruhákra. Bőr- és vámmintve a megrendelőhöz szállítva. Gazdag mintagyűjteményt postafordultával küld Henneberg selyemgy. Zürich.

SANITOL. Elismert fogorvosok véleménye szerint a SZAJVIZ FOGPOR FOGKREM FOGKEFE ma legértékesebb orvosi száj és fog ápoló szer. Kaphatók gyógyszerárak és drogeriákban. Megrendelhetők Sanitol főraktár Miskolcon ezímen is.

BLUZOK princesse RUHÁK. Faludi László. Budapest, VI., Andrásy-út 48. Dívatlap ingyen!!

TÖRLEY TALISMAN CASINO RÉSERVÉ

Lohr Mária (Kronfus) csipke-, vegyításti-, kelme-festő-, szőnyegporolós és szőrmegővő gyári-intézete. * * * Telefon 57-08. Budapest, VIII. kerület, Baross-utca 85. szám.

KALODONT Fog-Krém és szájviz

Urak, hölgyek és gyermekek. Székely és Tsa cipőraktárban Muzeum-körút 9. szereztek be. Kérjen árjegyzéket.

BLUM LAJOS kőfaragó és sűrű tűzte Budapest, VIII., Köztemető-út 4. sz. «Kulitár» művészi sziemlékek állandó kiállítása. SIREMLÉKEK egyszerű és díszesebb kivitelben kaphatók.

BUTOR. izléses és szolid kivitelben, teljes lakberendezések készpénzvagy részlete kapható Sárkány J. butoriparosnál, Budapest, VII., Erzsébet-körút 26. sz. műhely és raktár.

Fiókok: IV., Kecskeméti-utca 14. sz. V., Harmat-utca 4. sz. VI., Andrásy-út 16. sz. VI., Teréz-körút 30. sz. VIII., József-körút 2. sz.

Svájci selyem a legjobbj! Kérjen felte, fehér vagy színes udonságraikból mintákat: Crépon, Duchesse, Cachemire, Messaline, Côtelé, Eolienne, Shantung, Mousseline 120 cm. széles, méterenként 1 K 20 fill.-60i kendő. Bubáknak, blúzoknak való bárszoy és pelluche, ugyintén hímzett bluzok, valamint batist, pamut, vászon és selyem ruhák. — Mi csak garantáltan erős selyemszöveteket adunk el váms- és portón-teszen dírcet magánvóknak. SCHWEIZER & Co., LUZERN U 23 (Svájcz.) Selyemkivitel. — Királyi udvari szállító.

Gyermekszanatorium Portoré. (Fiume mellett) Modern 100 ágyas intézet. Felntteknek külön osztály. Egész éven át nyitva. Mérsékelt árak. Felvilágosítást nyújt és előjegyzést elfogad Dr. Rajnik Pál ig. főorvos február 15-ig Budapest, IV., Koronaherceg-utca 10. Prospektus. Az intézet február 15-én megnyílik.

Racionális homokértékesítéshez szállítunk munkaképes gépeket és formákat, tégla-, arbléok-, tetőcserep-, csatorna- és alagsorok gyártására. Saját modern szerkezetek. Különlegességi géppár Dr. Gaspary & Co. Markranstädt (Németország) 223. számú broszúra ingyen.

SALVATOR. Kiváló bór- és lithiumos gyogyforrás. vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, cukorbetegségnél, vörhenynél, emésztési és lélegzési szervek hurutjainál kitűnő hatású. — Természetes vasmentes savanyúvíz. Kapható ásványvízkereskedésekben és gyógyszerárakban. SCHULTES ÁGOST Sniay-Lipóci Salvatorforrás-vállalat, Budapest, V., Radolf-rakpart 8.

ÉKSZEREK EZUSTNEMŰEK. ORAK, egyházi s. erek. angol, francia, kínai stb. díszítések, gyémánt becszemeltetések. Legújabb angolrendszertű részletes készítmény. SARGA JÁNOS sz. és kir. udv. szállító, ékszer-, kőszobrász. 1911. év februártól Budapest, IV., Károly-tér 1. sz. képes nagy árjegyzék ingyen.

DIVATOS KÉZIMUNKÁK és kellekek. Különös specialista Wieg Testvérek gyöngyfüggönyökben Budapest, V., Deák Ferenc-tér 16. Választék árut küldünk.

Serravallo KINA BORA VASSAL. Egyetlenus kiállítás 1908. Legmagasabb kitünt. Erősítő szer gyengélkedők, vérszegények és lábbadozók számára. szvagygyorjlesztő, idegerősítő és vérjavító szer. 1908-nál több orvosi vélemény. Kitiűnő sz. Serravallo, sz. és kir. udv. szállító Trieste-Barcola. Vásárolhatók a gyógyszerárakban filléres üvegekben K 2.60, literes üvegekben K 4.80.

Lechner-féle arcz-puder. Világot uráló két elválaszthatatlan fogalom női szépség és a Lechner-féle arcz-puder a legjobb és legártalmatlanabb arcz-puder, az arcznak ide, rószasziú és friss, fiatalos színt ad, nem vedeti észre azon, a ki használja. Hasonlóan híres jelzések: Lechner Hermelin-puderje M. 3 és 1.30, A-pasia-puderje M 4. Mindegyik csak Lechner-féle pudert kérjünk. Kaphatók zirt dobozokban minden illatszertárlatban és a gyárban: Lechner L. Berlin SW. Schützenstrasse 31.

RENDELÉSEKNÉL SZIVESKEDJÉK LAPUNKRA HÍVATKOZNI.

KOZMETIKAI GYOGYINTÉZET Fennáll 1892 óta. Főorvos DR. JUTASSY JÓZSEF bőrgyógyász, egészségügy-tanár, az orvosi kozmetika legelő és legértékesebb szakorosa Magyarországon. Sikereink titka hogy tudományos alapon, szolidan dolgozunk. Szépségrotto bőrbajokat jótállás mellett gyogyitunk (pattanás, kiütés, mitesszer, zsirosság, szárazság, vörösség stb.) Felesleges képződeményeket nyomtalanul eltávolítunk (lencse, szemölcs, anyajegy, sebhely szőr) Hányókat természetes uton pótolunk (simaasz, üdéség, szín, haj) Elváltozott arccokat eztfélekallg rendezhezünk (ráncok, füreg, sippedések, ferdülések stb.) A készletek ára bő használati utasítással: Egy teljes készlet 10 korona, egy próbakészlet 5 kor. 1. Bőrkoptató-készlet szerei hóföhérré teszi a bőrt, a fakó, sárga v. barna arcot, a szepilót, májfoltot gyökeresen elmulasztják. 2. Bőrgyogyító-készlet a zsiros, fényes, a bőrt károsító (mitesszer), a pattanást és a bőrhámazást körülbelül egy het szobafogszággal jár. 3. Bőrápoló-készlet szerei a természetitől szép a bőrt tisztá, normális arc és két bőrt konzerválják, üdítik; a kenyés, száraz, hámlos, durra, érdes, libabőrös, sómörös bőrt finomítják, puhítják, simítják; a petyhüdt bőrt feliristítik, s megemlítik a további foanyadástól; a ráncokat eltüntetik. 4. Bőrhámaztó-készlet elmulasztja a régi bőrt, a benne ülő évtizedes mitesszerekkel együtt; elmulasztja a pattanások nyomait, a lencsefoltokat és a kisebb sebhelyeket (himilóhly); lecsedi a legmarkesebb szepilót és megújítja a legvörösebb rószasziú és a kékes bőrvirágot is. A bőrhámazást körülbelül egy het szobafogszággal jár. 5. Hajfestés. A hajfestés nagy gondot ad, mert a hajfestés nem a fehéreműt nem piszkítja, természetes színt ad, mely nem fakul és színeben nem játszik, a kezelés igen egyszerű, idegen segítő-éget nem igényel és sem a hajnak, sem a fejbőrnek nem árt. Egy advg Dr. Jutassy féle hajfesték ára használati utasítással 10 K és kapható a következő hét színrányalaton: vörösszöke, világoszöke, hamvaszöke, világosbarna, gesztenyebarna, fekete. Főraktár: KOZMETIKAI GYOGYINTÉZET Budapest, IV. ker. Kossuth Lajos-utca 4. szám.

Legujabb önvédelem!!

RIASZTÓ PISZTOLY
(Scheintot)

Czélszerű és megbízható védelmi fegyver támadásoknál. Minden ellenfelet, úgy embert, mint állatot azonnal ártalmatlanná tesz a legcélszerűbb megsebesítés nélkül. Kettőszéttel a mellnyezsben elhelyezhető. A cső töltve mellnyezsben hordható és szükség esetén az agygyal rögtön összeköthető. Legbiztosabb önvédelmi fegyver erdészek, utazók, turisták, biciklisták és autóbilások részére. Legjobb védelem kutyák ellen. Ára 10 tölténnyel 9 K. 100 tölténnel 14 K. Szállítás utánvét mellett. — Az összeg előzetes beküldése esetén csomagolás díjmentes. — Hiánytalan és kifogástalan szállítástér anyagi garanciát vállalunk. Fegyverárjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

ÁLTALÁNOS ÁRUTERJESZTÉSI VÁLLALAT
Budapest, VII.13., Rákóczi-út 14. szám.

HALTENBERGER BÉLA
Ruhafestő-, vegytisztító- és gőzmosó-gyára **KASSA**

ruhákat, felöltőket, télikabátokat, mindennemű ruhamezőket a legszebben tisztít és fest. — Gallérok, kézelők hófehérre tisztítottak. — Alapítási év 1810.

SZOLOOLTVANYOK
szőlővesszők és finom érmeleki bokor beszerzésére legmelegebben ajánljuk a legjobb hímnevet öröndő

SZÜCS SÁNDOR FIA
szőlőtelep Biharódszeg.

Képes árjegyzék tanulságos tartalommal ingyen és bérmentve küld a cég. Ezen árjegyzéknek egyetlen hűbél semmiért nem adható, mert so. mindenképp értékes tárgyat tartalmaz. Tehát senki se ne mulassza egy levelezésben kérni. Üléső ár és pontos kiszolgálás több ezer elismerő levél. Készlet: 3 millió.

KNUTH KÁROLY
MÉRNÖK ÉS GYÁROS
Cs. és kir. fensége József főherceg udvari szállítója.
Gyár és iroda:
Budapest, VII., Garay-utca 10.

Központi és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb. — Tervek, költségvetések, jogvédelmi előírások gyorsan készíttetnek.

HIRSCH és FRANK
Budapest-Salgótarjáni Gépgyár és Vasöntő Részvénytársulat
BUDAPEST, VI. KERÜLET, ARÉNA-UT 127. SZÁM.
Külön osztály

téglagyári gépek.

GYART: falitűgla és oserapajtkát, téglagyártó és agyagmunkáló gépeket legujabb és legjobban bevált szerkezetekben. ::::

Elvállalja anyagvizsgálatok kivételét és teljes téglagyári telepek létesítését.
Tervek és költségvetések díjtalanul.
ELSORANGU
REFERENCIÁK.

Köhögés
rekvitáget, hurutot, görcsös köhögést gyorsan és biztosan megszüntetnek az orvosilag kipróbált

KAISER-FELE MELL- KÁRAMELLAK
a három fejevel.
35000 hiteles bronchopirány a biztos sikerről tanuszkodik (csomag 20 és 40 fill. gyógytárakban és drogériákban. Fr. Kaiser Bregenz, Vorarlberg. ::

+ Soványság. +
Szén, telt testidomokat, gyönyörű kéklet nyarbat a törvényileg védett, «BUSTERIA» eróporunk által, arany éremmel kitüntetve: Párisban 1900, Hamburgban 1901, Berlinben 1903. Hízás 6-8 hét alatt egész 30 fontig. Szigorúan szolid, nem ártalmas. Számos köszönetnyilvánítás. Doboza használati utasítással 275 K. A pénz postautalványon beküldése, vagy utánvét mellett, beleértve portó is. Hygieneische Institut Dr. Franz Steiner & Co., Berlin 57., Königsgrünerstr. 66. Lerska Magyarországra: Török J., gyógyszerár Budapest, VI., Király-utca 12. szám.

!! A villamosság a nagyothallók szolgálatában.

A nagyothallás a villamos MIKROPHON AKUSZTIK készülék használatával azonnal megszűnik. Ezen korszakalkító villamos halló készülék a mikrofonon és telephonon alapelvein van szerkesztve és a most már minden kultúrallamban a legjobb sikerrel alkalmazatik. A készülék a mikrofon segítségével felfogja és gyűjti a hangokat és a telephon által megérintve természetes módon vezet azokat a fülhöz. A készülék nagyon könnyen kezelhető és kényelmesen viselhető a mellnyezsben is. Egy teljesen felszerelt Akusztik készülék ára elegáns tokban 3 Yolos, a gyönyörű tartós elemmel K 60.—

Képes árjegyzék kívánatra küld: villamosságtechnikai készülékek gyára, Keleti J. Bpest, Koronaherceg-utca 17.

A budai Szt.-Lukácsfürdő
«Nagyszállóadjában» és «Thermal» szállóadjában szoba teljes ellátással napoként 10 koronától feljebb. Minden szoba kilátással a Dunára. Kénes iszapfürdők és iszapborogatások. Fürdőismereteket díjmentesen küld :: :: :: ::

:: Szt.-Lukácsfürdő részvénytárs.

ÁGYTOLLAK!
Legelőnyösebb bevásárlási forrás:
Magyar Kereskedelmi Vállalat, Miskolcz 2.
Tessék árjajánlatot kérni!

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE.

Alapított 1847.

Bräusweller János
Szegeden. Ca. és kir. bizt. lapos szab. chronometer- és műóra, pótlalója a remontoir ingabáráknál stb. stb.

ÓRAK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöztetnek.

Ez az, a mil én akarok:

„Palma Kaucsuk Lipósarok”

MATTONIWELE GISSHUBLER
természetes ásványvíz
SAVANYÚVIZ

Szülők és pedagógusok figyelmébe!

Könyv a gyermekről
Munka Játék Művészet

Irta **NÁDAI PÁL**
IGNOTUS előszavával

Két kötet Ára 8 korona

Ez az érdekes könyv megtárgyalja mindent, a mi a gyermekkorban fontos, a mesélésen kezdve a művészi nevelésig, a zenéig és színház szerepéig. Szól a gyermekszobáról, hogy miképp kell a gyermeknek mesélni, miképp kell a természettel megbarátkoztatni, szól az iskolakertekről, erdei iskolákról, virágkultuszról, állatszeretetről, arról, hogyan lehet a nagyvárosi élet szépségei iránt fogékonnyá tenni a gyermek lelkét. A reformpedagógia és a nyugat-európai és amerikai nevelő intézményeknek bőséges ismertetésével tárgyalja a művészi nevelés, a munkára szoktatás, a társadalmi nevelés régebbi és újabb eszméit, mindig számot vetve a jelen szükségleteivel és lehetőségeivel.

Kiadja a **FRANKLIN-TÁRSULAT.**
Kapható:
LAMPEL R. könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fiai) R.T.-nál
Budapest, VI. ker., Andrásy-út 21.
és minden könyvkereskedésben.

David Károly és Fia dobozgyára.

Doboz-, papíráru- és szab. fémkapocs-gyár Budapest

Faanyag- és lemezgyár Bikáson (Zólyom-megye)

Napi gyártás **500,000** doboz, — 150 lóerőre berendezett gép. — 500 munkás.

Szállít évente 200 vagon szürke, barna és fehér lemez. 500 lóerős gép vízierőre. 300 lóerős gőzgép. 200 munkás.

Sürgőnyczim: **Közp. iroda: Budapest, I., Mészáros-utca 58.** Telefon: 41-48. szám.

MOLNÁR FERENC

HÉT ÁGÚ SÍP

DISZNÓTOR A LIPÓTVÁROSBAN. — APRÓ SZENVEDÉ SEINK — RÉMES ALAKOK — A MODERN — A ZSÜR APACS — ALHIRLAP ÉS VIDÉKE. — ES EGYEB TÁRCAK

FRANKLIN TÁRSULAT 1911: ÁRA 3 KOR.

Rozsnyay vasas china bora.

Igen hatásos vérszegénység, sápkor, neurasthenia eseteiben. Egy 1/2 literes üveg ára 3.50 kor.

A Rozsnyay-féle vasas china bor

egyike a legelterjedtebb és leghatásosabb gyógyboroknak. A külföldi készítményeket felülmúlja. Vérszegényeknek különösen ajánlható 12475

Kapható: minden gyógyszerárban.

Továbbá a készítőnél: **Rozsnyay Mátás** gyógyszerárban Aradon, Szabadság-ter.

MARGIT-CRIME

A **MARGIT-CRIME** a fröngu hűgyék kedvenc szépitő szere, az egész világon el van terjedve. Páratlan hatás szerencsés összedőlésében rejlik, a bőr azonnal telvezi és kiváló hatása már pár óra letelése alatt észlelhető.

Mivel a **MARGIT-CRIME** utánozzák és hamisítják, tessék eredeti védjeggyel lezárt doboz ellogadni, mert csak ilyen készítményről vállal a készítő mindenem leelősséget.

A **MARGIT-CRIME** aralmatlan, szirtalan, vegy-izista készítmény, a mely a külföldön általános feltámasztást keltett.

Ára 1 K. Margit-szappan 70 fill. Margit-pónder 1'20.

Gyártja Földes Belemen laboratoruma Aradon. Kapható minden gyógyszerár, illatszer- és drogua-üzletben.

MEGHIVÁS

A PESTI MAGYAR KERESKEDELMI BANK
69-ik rendes közzgűlésére,
mely 1911. évi február hó 18-án délután 6 órakor a bank helyiségeiben (V., Fűrdő-u. 2.) fog megtartatni.

Tárgyak:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A felügyelő-bizottság jelentése, a mérleg megállapítása, a nyereség felosztása iránti határozat és a felmentés megszavazása.
3. Az alapszabályok és ügyrend módosítása, nevezetesen javasolva az igazgatóság az alapszabályok 16. 50. 51. 71. és 74. §§-ainak, továbbá az ügyrend 89. 99. 100. 107. §§-ainak módosítását és végül az ügyrendnek a kamatozó járadékjegyekre vonatkozó IX. cizimel leendő bővítését.
4. Igazgatósági választások.
5. A felügyelő-bizottság választása.

Budapest, 1911 február hó 2-án. Az igazgatóság.
(Utányomás nem díjazatik.)

Legfinomabb HACKER-féle CHINA EZÜST

evőeszközök, teljes készletek, gyertyatartók, szivargarnitúrák, jardinierek, kávé-, tea-, mokka- és likörkészletek stb. dus választékban

Rényelmes havi lefizetésre

AUFRECHT és GOLDSCHMIED utóda
ELEK és TÁRSA R.-T.
Budapest, IV., Károly-körút 10.
Képes kinaesztárjegyzék kívánatra ingyen

Bőrszékikar
Kendi Antal Budapest, IV., Semmelweis-u. 7.

ANGOL BŐR BUTOR készítése, festése és renoválása saját műhelyemben. Ebédlőszékek, irodafotelek valódi bőrrel. Ülőbutor állványok kárpitozása Székfalakítások!

Miről lehet felismerni

azokat az urakat és hölgyeket, akik

DIANA-SZAPPANNAL

a szappanok királyával mosakodnak?

1. Aki Diana-szappannal mosakszik reggel, annak arczbőre mindig tiszta és fehér.
2. Aki Diana-szappannal mosakszik reggel, annak arcza sohasem fényes, valamint az orra sem.
3. Aki Diana-szappannal mosakszik reggel, annak arcza és orra sohasem vörös, kék, érdes.
4. Aki Diana-szappannal mosakszik reggel, annak arczán a ránczok lát hatatlanok.
5. Aki Diana-szappannal mosakszik reggel, annak arcza mindig üde, friss, ápolit.
6. Aki Diana-szappannal mosakszik reggel, annak kezei hófehérek, bársonyszerűen lágyak és finom tapintatúak.
7. Aki Diana-szappannal mosakszik, annak sem orrán, sem arczán mitesserek nincsenek.
8. Urak, kik Diana-szappannal mosakszanak, nyakuk hátsó oldalán sem láthatók soha a feldörzsölések és pattanások.
9. Uraknál nagyon gyakori borotválkozás után, az arczon és a nyak elő részén a kipattogzás és a pattanás: aki Diana-szappannal mosakszik, annál ez ki van zárva.
10. Aki Diana-szappant és crémet használ, annak arczáról és kezéről 6 nap alatt az összes tavaszi szeplők lemosódnak.

Tisztelt gyógyszerész úr! A múlt hónapban küldött Diana-szappanból és Diana-krémből kérek két-két adagot hugom részére. Továbbá egy doboz fehér Diana-pudert. Sok szépitőszert használtam, de ily tökéletes készítmény egy sem volt. El is van terjedve városunkban minden jobb módú uri családban. Marsezill, 1908 decz. 30.
Tisztelettel Vanderpiji Guillone.

Tisztelt gyógyszerész úr! A minden oldalról agyondícsért Diana-szappan, Diana-puder és Diana-krémből én is rendelék egy-egy adagot. Ha az én szeplőim is úgy el fognak múlni, mint az összes barátomé, úgy több rendelést várhat tőlem, mert nagy az ismeretségem hölgyek között.
Berlin, 1908 december 26.
Tisztelettel Pauline Schneider.

Tisztelt uram! Kérek utánvét mellett három Diana-szappant. Orrom és arczom egészen vörös volt még néhány hét előtt, most a Diana-szappannal mosdom, attól teljesen megfehéredtem. Ezentúl csak Diana-szappannal fogok mosakodni.
Hamburg, 1909 január 5.
Üdvözlettel
Frau Rosenberg, Beamter.

A Diana-puder teljesen ártalmatlan, az arczon gyönyörűen és egyenletesen tapad, szabad szemmel teljesen láthatatlan, nagyon kellemes és gyenge illattal bír, éppen ezért nemcsak hölgyek, hanem urak is használják.

Egy üvegtégely Diana-crém (nappali és éjjeli használatra) ----- 1 kor. 50 fill.
Egy üvegtégely Diana-crém (csak éjjeli használatra) ----- 1 kor. 50 fill.
Egy nagy darab Diana-szappan ----- 1 kor. 50 fill.
Egy nagy doboz Diana-puder szarvasbőrrel együtt (fehér, rózsaszín vagy sárga színben) ----- 1 kor. 50 fill.

Kapható egész Európában a gyógyszerárakban, drogeriákban és parfümeriákban.
A ki nem tudja saját helységében beszerezni, az rendelje meg a központból:

Erényi Béla gyógyszerész, Budapest, Károly-körút 5.

(A legkisebb megrendelés is postafordultával utánvétellel eszközöltetik.)

8. SZ. 1911. (58. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, FEBRUÁR 19.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egész évre --- 20 korona.
Félévre --- 10 korona.
Negyedévre --- 5 korona.

A «Világkrónika»-val
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
határozott viteldíj is csatolandó.

A «MAGAS PORTA» PUSZTULÁSA.

Konstantinápoly, február 7.

ALIG EGY ÉVVEL a világszép Csiragan-palota leégése után, február 6-ikán csaknem teljesen megsemmisült a török főváros egy másik nevezetes épülete, mely «Magas Porta» vagy «Fényes Kapu» néven már rég szerepel a történelemben és a napilapok politikai rovataiban. Nagy hírét azonban nem építészeti kiválóságának vagy belső pompájának köszönhette. Hatalmas főbejáratán kívül (melyet különben néhány évtized óta már nem is hasz-

náltak), nincs semmi megcsodálni való rajta. Sztambulnak a Szeráj-hoz, a régi szultáni rezidenciához közel eső részén, menedékes területen fekszik, felső része földszint, alsó része oszlopsoron nyugvó kétemelet. A figyelmet legfőképpen csak nagy terjedelme keltette volna föl a turistákban, az idegenvezetők azonban nem mulasztották el megadni a fölvilágosítást, hogy ebben az épületben székel a birodalom központi hatalma.

A törökök Bab-Aali-nak nevezik, a mi fényes kaput jelent. Ezt a szót, átfordítva Sublime Porte-ra, az európai diplomácia a múlt szá-

zadban azonosította a török kormány fogalmával, s innen ered, hogy ma is a «Portát» szokás emlegetni, ha a hivatalos Törökországról van szó. Régebben, a XIX. század előtt «Divan» volt a kormány neve, így találjuk a mi történeti írásainkban is.

Ez az épület tehát össze van forrva az ormánság és az európai diplomácia történetével. A legújabb korig benne összpontosult az államélet minden ága, a hadügyminiszteriumot és az admirálisát kivéve. Fennállása óta sok millió ügybajos ember fordult meg tágas folyosóin, s még most is, mikor csak a nagy-

A «MAGAS PORTA» FŐKAPUJA.